

Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет філології
Кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука

Дипломна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
**ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКА НОМІНАЦІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ
ЖІНОЧІЙ ПОЕЗІЇ поч. ХХІ ст.**

Виконала студентка VI курсу групи У-61
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
Марченко Ярослава Миколаївна

Керівник – канд. філол. наук, доц. Гаврилюк
Наталія Володимирівна

Рецензент – канд. філол. наук, доц. Вовчук
Наталія Іванівна

Рівне – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.....	9
АВТОРСЬКІ НОВОТВОРИ ЯК ОБ’ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	9
1.1. Типи нових слів: критерії визначення	9
1.2. Внесок мовознавців у розвиток неології	20
РОЗДІЛ 2.....	27
СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АВТОРСЬКИХ	
ЛЕКСИЧНИХ НОВОТВОРІВ	27
2.1. Авторські номінації Маріанни Кіяновської	28
2.2. Авторські номінації Мар’яни Савки	33
2.3. Авторські номінації Віхти Сад	38
2.4. Авторські номінації Ліди Мельник.....	42
РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НОМІНАЦІЙ	50
3.1. Індивідуальний словотвір Маріанни Кіяновської	50
3.1.1. Префіксація.....	50
3.1.2. Суфіксація.....	51
3.1.3. Суфіксально-префіксальний спосіб.....	52
3.1.4. Осново- та словоскладання.....	52
3.2. Індивідуальний словотвір Мар'яни Савки.....	53
3.2.1. Префіксація.....	53
3.2.2. Суфіксація.....	54
3.2.3. Суфіксально-префіксальний спосіб.....	55
3.2.4. Основоскладання.	55

3.2.5. Словоскладання.....	56
3.3. Індивідуальний словотвір Віхти Сад	60
3.3.1. Префіксація.....	60
3.3.2. Суфіксація.....	61
3.3.3. Префіксально-суфіксальний спосіб.	61
3.3.4. Осново- та словоскладання.....	62
3.4. Індивідуальний словотвір Ліди Мельник	63
3.4.1. Префіксація.....	63
3.4.2. Суфіксація.....	64
3.4.3. Префіксально-суфіксальний спосіб.	65
3.4.4. Осново- та словоскладання.....	66
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	71

ВСТУП

Актуальність дослідження. Однією з найдинамічніших лінгвістичних наук є лексикологія – розділ мовознавства, що вивчає словниковий склад мови. Вчені виділяють такі групи лексики: власне українська лексика і запозичені слова; загальноновживана лексика і професійна, активна і пасивна, застарілі і нові слова. Одне із завдань лексикології – встановлення і аналіз словникового складу мови. Мова, як живий організм, постійно розвивається, з’являються нові слова, зникають старі, змінюється значення наявних. Яскравими зразками, що засвідчують динамічний характер мови, є, насамперед, інноваційні лексико-семантичні процеси, що демонструють абсолютний прогрес, пов’язаний із реалізацією нових можливостей мовної системи, зокрема словотвірних. Із появою нових слів у мовознавстві зародилась нова галузь – неологія – наука, що вивчає новостворені лексеми, тенденції їхнього розвитку та популяризації. Із розвитком неології як науки збільшується й інтерес до неї з боку дослідників. Так, у науковому доробку представлені неологічні дослідження таких авторів: Г. М. Вокальчук [13, 14, 15, 16], Ж. В. Колоїз [32, 33, 34, 35, 36, 37], Н. А. Адах [1], Н. В. Гаврилюк [17] та ін. Період становлення неології припадає на середину ХХ століття.

Сьогодні письменники-постмодерністи активно застосовують індивідуально-авторські новотвори, а це, у свою чергу, спонукає до більш ретельного вивчення явища okazіональності. Адже однозначної думки про цю категорію немає й зараз. Серед плеяди українських письменників-постмодерністів на особливу увагу заслуговує яскравий індивідуальний стиль, насичений okazіоналізмами, відомих письменниць – Маріанни Кіяновської, Мар’яни Савки, Віхти Сад та Ліди Мельник. Твори письменниць входили до антології «Ми і вона. Антологія одинадцяти поеток». «Нашим текстом є наші тексти, написані дуже по-різному і водночас – дуже не випадково... Але сама ця антологія виникла спонтанно. Нас у цій книзі одинадцять присутностей.

Одинадцять – число ідеально симетричне, кратне лише "1" – і «11». Дванадцята присутність – читача – передбачає таїнство чаші, повноту Грааля, воскресіння із Бога-Слова...» [47]. Загалом у цій антології представлені вірші одинадцятьох поеток, але в нашій роботі ми проаналізували творчість тих, у яких виявлена значна кількість авторських лексичних новотворів.

Маріанна Кіяновська – перший автор в антології «Метаморфози. 10 українських поетів останніх 10 років», факт вживання якою власне okazіоналізмів є дійсно безсумнівним та значущим для художнього самовираження. Це українська поетеса, письменниця та перекладач. Авторка поетичних збірок: «Інкарнація» (1997), «Вінки сонетів» (1999), «Міфотворення» (2000), «Кохання і війна» (у співавторстві з Мар'яною Савкою, 2002), «Книга Адама» (2004), «Звичайна мова» (2005). Становище українського okazіонального словотвору на початку століття можна було б досить вичерпно окреслити на прикладі її доробку, розглянувши витяг із запропонованих нею для збірки поетичних текстів. *Занадто любов; не спи (не приспляй?) мене рукою* – утворення okazіональних синтаксичних конструкцій шляхом порушення граматичного узгодження. Творчий спосіб okazіонального вжитку загалом узуальних слів, що значно ускладнює сприйняття художнього тексту і надає смислам відуття інакшості, виходу за рамки свідомого розуміння [28].

Творчість Маріанни Кіяновської «підводить нас до думки, що кожне окремо взяте слово є самоцінністю, поєднання слів – це вже ключ до коду, групування образів – код до асоціації. Образні асоціації Маріанни Кіяновської утворюють ланцюг семантичних ядер, змістово алогічних, які своєю послідовністю творять певну понятійну цілісність. Це, фактично, фрагмент одного полотна» [58, с.144].

Справді, віршові рядки вільні у своїй сполучуваності, тому їх можна уявно міняти місцями, на свій розсуд розставляти смислові акценти. Кожне слово автора – самодостатній образ. Поєднуючи слова, поетеса витворює вищий образ, який вимагає розгадки в складній асоціації. Маріанна Кіяновська багато експериментувала в ранній творчості, знаходила можливості різних варіантів сполучуваності в межах одного вірша. При цьому в першій збірці «Інкарнації»

(1997 р.) вона виявляє таке органічне поєднання свого власного «я» з поетичним текстом, що його можемо назвати саме інкарнацією – інкарнацією Маріанни Кіяновської в образ, у слово, у звук. «Я ніхто, я черв'як, і юда», «Я птаха. Я дуже біла» [58].

Мар'яна Савка – художньо зріла особистість. Її поетична харизма, – це притаманне їй усвідомлення меж свого «я», наявність власної позиції, вміння висловлюватись, виявляти життєвий і духовний досвід, зацікавленість іншими типами художньої свідомості, самообмеження заради творчого результату. Поетичний погляд поетеси виявляє внутрішній зв'язок із енергією мови. Манера висловлювання поетеси – в основу зображення дійсності покладено почуття: пристрасть, волелюбність, насичене духовне життя і, відповідно, мова жива, емоційна, вишукана, багата на тропи, риторичні звороти. За поетикою М. Савки стоять об'єктивні реалії, життєвий і моральний досвід, психологічний матеріал, певні суспільні ідеї тощо. Вони сконцентровано являють характер образного мислення поетеси, віддзеркалюють не лише індивідуальність пера, а й національні підвалини її художнього мислення [58].

Мельник Лідія – авторка зб. «Вистава з одним антрактом» (1997), «Его і центр» та «Мовою фресок» (1998). Лауреат премій ім. Б.-І. Антонича та видавництва «Смолоскип», Всеукр. конкурсу «Гранослов».

Віхта Сад – поетеса, твори якої мають тематику рослинного світу. Письменниця застосовує рослинні компоненти у творенні новотворів не лише для увиразнення та обрамлення поезії, а й для створення нових понять та значень.

Письменниці не відриваються від сучасного погляду на літературу і втілюють у творах своє світобачення. Індивідуальне світосприймання, психологія мовотворчості зумовлюють витворення особливого мовного світу, що формує індивідуальний стиль. Авторські індивідуальні словесні новотвори є однією з визначальних ознак індивідуального стилю цих письменниць.

Мета роботи – проаналізувати семантико-стилістичні та структурні особливості авторських лексичних новотворів, зафіксованих у поетичному словнику Маріанни Кіяновської, Мар'яни Савки, Віхти Сад, Ліди Мельник.

Відповідно до визначеної мети ставимо такі **завдання**:

- 1) охарактеризувати поняття «неологізм» та «оказіоналізм» у світлі сучасних лінгвістичних парадигм;
- 2) з'ясувати значення терміна «авторський лексичний новотвір»;
- 3) виявити okazіональні мовні одиниці у поезії Маріанни Кіяновської, Мар'яни Савки, Ліди Мельник, Віхти Сад;
- 4) дати семантико-стилістичну характеристику авторських лексичних новотворів у доробку Маріанни Кіяновської, Мар'яни Савки, Ліди Мельник, Віхти Сад;
- 5) проаналізувати основні тенденції індивідуально-авторського словотвору письменниць.

Об'єктом дослідження є художнє мовлення в поетичних збірках Маріанни Кіяновської, Мар'яни Савки, Віхти Сад, Ліди Мельник;

Предметом дослідження є авторські лексичні новотвори в поезії Маріанни Кіяновської, Мар'яни Савки, Віхти Сад, Ліди Мельник;

Використано такі **методи дослідження**: метод компонентного аналізу для з'ясування значення okazіональних одиниць, метод лінгвістичного спостереження і опису для пояснення особливостей будови та функціонування авторських лексичних новотворів у поезіях досліджуваних авторів та метод кількісних підрахунків. Важливу роль відіграли прийоми літературознавчого аналізу поетичних текстів.

Наукова новизна роботи. Уперше комплексно проаналізовано одиниці okazіональної лексичної номінації в поезіях Маріанни Кіяновської, Мар'яни Савки, Віхти Сад, Ліди Мельник. Визначено внесок поетес в розвиток і збагачення української мови загалом і поетичного лексикону ХХ – ХХІ ст. Зокрема це творення авторських фемінітивів, що є виявом високомайстерного жіночого образотворення. Визначено основні тенденції творення неологічної лексики впродовж різних періодів творчості письменниць.

Практичне значення дослідження полягає у створенні словників неологічної лексики Маріанни Кіяновської, Віхти Сад, Мар'яни Савки, Ліди

Мельник. Результати дослідження знайдуть своє застосування у процесі викладання курсу «Сучасна українська літературна мова», зокрема розділів «Лексикологія», «Лексикографія», «Словотвір», «Стилістика», спецкурсів з індивідуально-авторської неології, лінгво- та ідіостилістики.

Апробація роботи. Основні теоретичні положення й практичні результати дослідження обговорені на засіданнях неографічної лабораторії «NEOLEX-Рівне» та щорічній звітній науково-практичній конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету. За матеріалами дослідження опубліковано статтю (Марченко Я. Авторські новотвори в поезії Мар'яни Савки. *Лінгвістичні студії молодих дослідників: зб. наук. пр.* Рівне : РДГУ, 2019. Вип. 10. С. 125–130.).

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, списку використаної літератури та додатків (словників авторських лексичних новотворів Маріанни Кіяновської, Мар'яни Савки, Віхти Сад, Ліди Мельник).

РОЗДІЛ 1

АВТОРСЬКІ НОВОТВОРИ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Типи нових слів: критерії визначення

Становлення української неології – це результат тривалих наукових пошуків великої когорти як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців; це історія фіксування та диференціації нових слів у мові та мовленні, дискусії щодо яких не припиняються й до сьогодні. Останні зумовлені, насамперед, тим, що донині немає чіткого загальноприйнятого визначення поняття основної одиниці неології – неологізму, відсутня єдність у поглядах на його диференційні ознаки, остаточно не з'ясовано місце індивідуально-авторських, або okazіональних, утворень у системі неологічного матеріалу [35].

На особливу увагу мовознавців завжди заслуговувала поява нових лексичних одиниць. Це свідчить про динамічний характер мови, здатність її до створення та збагачення словникового складу. Неологія та okazіональне словотворення – споріднені поняття. Особливості утворення okazіоналізмів вивчали Г. М. Вокальчук, О. А. Стишов, Л. П. Павленко, Ж. В. Колоїз.

О. А. Стишов зауважує, що, перебуваючи в постійному русі, мова змінюється в просторі та часі, водночас зберігаючи ознаки іманентної стабільності, цілісності. Науковець констатує, що «на співвідношення динаміки й статичності в такій складноструктурованій, поліфункціональній системі, якою є природна мова, впливає багатоаспектний зв'язок мови і суспільства» [62, с. 3]. Щодо темпів мовного розвитку, то науковці зазначають, що «мова змінюється постійно, однак повільно», що й забезпечує «стабільність мови в часі й тим самим її надійність як засобу спілкування» [36, с. 10].

У 1949 році (праця «Історія української літературної мови», що вийшла друком у Вінніпезі) для означення індивідуально-авторських новотворів І. Огієнко скористався терміном «неологізм». «Кожна літературна мова вільно поповнюється новими словами, так званими новотворами (неологізмами), які дає нам біжуче життя безперервно, дає головно в творах письменників, менше від

самого народу», – констатує вчений і водночас формулює основну причину, що спонукає митців художнього слова до продукування нового, зауважуючи: «Коли б не поставали в нашій мові новотвори, літературна мова остаточно завмерла б. Культурне людське духовне життя неупинно зростає й потребує нових слів на своє означення, а тому й постають новотвори. Звичайно, кожна людина мислить значно ширше, аніж можна висловити те своїми словами, – їй завжди бракує слів, а тому вона кидається й до новотворів, щоб таки висловити можливо повно свою думку» [50, с. 221].

І. М. Гладкий, й І. І. Огієнко розглядали поповнення мови новотворами як позитивний фактор її розвитку, вважаючи авторські витвори «живим двигуном зросту кожної мови» [51, с. 334].

У неологізмах їхні творці шукають засобу дати поетичнообразне виявлення своєї думки, почуття, настрою новим словом, утворити своєрідний змістовий і звуковий, «етимологічний» або «морфологічний» ефект». Таку позицію підтримував Л. А. Булаховський. Про неологізми він писав: «Хай вигадані відповідними художниками нові слова залишаються назавжди тільки їхніми словами, хай вони не поступають до активного фонду загальної мови, – але там, де їх ужито, вони живуть і довго житимуть своїм повним художньо-естетичним життям, на своєму місці вони є збагаченням мови як засобу служити виявом певної дієвої образності та емоційності і, подobaючись хоч би певному колу читачів, тим самим виправдовують своє народження і своє існування» [10, с. 136].

У динамічній системі, якою є мова, немає жодної сили, що гарантувала б збереження регулярності, властивої тому чи тому явищу; вона є складним механізмом, який, з одного боку, перебуває в безперервному русі, що забезпечує його життєздатність, з іншого – зберігає ознаки іманентної стабільності та цілісності, будучи основним засобом комунікації. Очевидно, саме тому питання про мовну змінність, сутність і чинники мовної еволюції було, є і буде одним з центральних у лінгвістичній науці. Яскравими зразками, що засвідчують динамічний характер мови, є, насамперед, інноваційні лексико-семантичні

процеси, що демонструють абсолютний прогрес, пов'язаний із реалізацією нових можливостей мовної системи, зокрема словотвірних. Доречним у зв'язку з цим видається міркування В. фон Гумбольдта: «У жодному разі не можна розглядати словниковий запас мови як готову, застиглу масу. Не кажучи вже про постійний процес утворення нових слів і словоформ, словниковий запас, допоки мова живе в мовленні народу, є продуктом словотвірної потенції, який розвивається і знову відтворюється» [21, с. 112].

Індивідуально-авторські неологізми «варто розглядати як складне явище системного (реалізація словотвірних можливостей, закладених у системі певної мови) і асистемного (ненормативність, функціональна й емоційно-експресивна зумовленість, створення для ситуативних потреб) характеру» [64, с. 47], тому вони не так часто поповнюють словник сучасної мови. Індивідуальне словотворення «зумовлюється не стільки потребами мови як знакової системи, скільки потребами письменника, особливостями індивідуально-авторської картини світу» [61, с. 45].

Слід також розмежовувати поняття «оказіоналізм» та «неологізм». Оскільки, okazіоналізми не розраховані на широке поширення і закріплення в узусі, а неологізми створюються для найменування нового предмету або явища дійсності і передбачають подальше закріплення в лексичній системі мови. Характеризуючи функціональні відмінності okazіоналізмів і неологізмів, О. І. Александрова визначає неологізми як «нові слова, що виникають і що формуються як номінативні (що ідентифікують) лексичні одиниці, призначені для виконання інтелектуально-комунікативної функції. Тоді як okazіоналізми – це нові слова, що виникають і формуються як характеризуючі (предикативні) одиниці» [4, с. 3].

Сьогодні у неологічній літературі наявні різні терміни на позначення цих мовних одиниць: „лексичний новотвір”, „авторський неологізм”, „індивідуально-авторський новотвір”, „оказіональне слово”, „оказіоналізм”, „неолексема”, „лексична інновація” тощо. Дослідники їх нараховують понад тридцять, однак єдиного загальноприйнятого визначення okazіонального слова у

лінгвістиці поки що немає, що пояснюється труднощами в розмежуванні узуальних та неузуальних okazіональних слів. [25, с. 113]

Особливим, специфічним є їх новизна, відсутність у лексичній системі мови та тісний безпосередній зв'язок із контекстом. У тлумачному словнику лінгвістичних термінів okazіональними називають «слова, що утворюються за наявними в мові моделями, але не використовуються в загальноживаному словнику. Okazіоналізми мають індивідуальний характер, вживаються тільки в умовах певного контексту, який дає змогу розкрити їхнє значення [25, с. 113].

Слід також зазначити, що поряд із терміном «індивідуальний новотвір», або «okazіоналізм», у мовознавстві використовують й інші назви цього поняття: «індивідуальні слова», «індивідуально-авторські неологізми», «неологізми контексту», «слова – саморобки». Це свідчить про те, що термінологічний ряд, «і сьогодні залишається відкритим для нових спеціальних найменувань цього явища» [4, с. 5].

Л. О. Пустовіт та Н. Ф. Клименко у статті енциклопедії «Українська мова» подають таке визначення: «Okazіоналізми – незвичні, здебільшого експресивно забарвлені слова, утворені на основі наявних у мові слів або словосполучень, іноді з порушенням законів словотворення чи мовної норми, що існують лише в певному контексті, в якому вони виникли. Okazіоналізми зіставляються зі словами узуальними, від неологізмів відрізняються тим, що зберігають свою новизну, незалежно від реального часу їх утворення» [54, с. 432].

Причини, що спонукають письменників створювати okazіоналізми – різні. Наприклад, А. Загнітко зазначає, що «найглибиннішою причиною створення неузуальних слів є прагнення автора передати нові, доти ще ніким не усвідомлювані почуття, думки, асоціації. При цьому розширення функціональних меж okazіоналізмів дослідник вбачає у новому мисленні, яке вимагає нових художніх засобів, а також у мовній особистості письменника» [27, с. 209].

У термінологічному апараті ключовий, на нашу думку, термін «неологізм». За М. М. Шанським, неологізми – це слова, які з'явилися в мові в ролі зумовлених

значущих одиниць і які ще не ввійшли чи ніколи не входили і не ввійдуть до активного словникового запасу мови [70, с. 176]. На думку науковця, неологізми можуть з'являтися: 1) як позначення нових речей, явищ, якостей, що з'явилися в житті; 2) і як нові назви, що вже мають у мові найменування. Останні – необов'язкові, хоча їхня поява завжди спричинена чимось, вони виникають через потребу дати свіжіше, нове найменування. Неологізми розподіляють на дві групи: суто-номінативні та номінативно-стилістичні (індивідуально-стилістичні) [70, с. 177]. Науковець вважає, що «будь-який неологізм /.../ повинен бути виправданим у своєму виникненні чи потребі називати пізнаване, відкрите, винайдене, чи визначеним художньо-зображальними завданнями» [70, с. 178].

Науковці зауважують, що суть неологізму визначена часом його появи в мові, а не емоційно-експресивним забарвленням. С. Я. Єрмоленко, О. Г. Тодор, С. П. Бибик розрізняють загальномовні (загальновживані) й індивідуальні (авторські) неологізми [25, с. 105]. Указані вище джерела розкривають дефініцію терміна через слово або вираз. Потреба дослідження неологічних зворотів виникла в другій половині XIX ст., коли науковці почали звертати увагу на одиниці-конструкції. Цю позицію критикує Ж. В. Колоїз, яка відзначає, що хоч у визначеннях і вжито поняття «мовні звороти», проте найчастіше не дібрано відповідних прикладів таких неологізмів. У цей спосіб, на думку науковця, звужено функціонування конструкцій, які потрапляють під загальне визначення «неологізм» [33, с. 77]. Отже, неологізми – це мовні чи мовленнєві вирази або окремі слова, вжиті для називання нових чи наявних реалій, предметів, ознак, станів, дій, процесів позамовної дійсності. Дослідники порушували проблему розрізнення термінів «неологізм» і «нове слово». Використання дослівного перекладу з грецької «нове слово» в основі дефініції «неологізму», на думку науковців, недоречне, оскільки таке ототожнення свідчить про звуження значення терміна [33, с. 28]. Однак загальновизнаною залишається теза про те, що кожне нове слово вважають новим доти, доки його сприймають як таке, що має відтінок свіжості, певне стилістичне забарвлення [69, с. 156 – 157]. Відтінок

новизни, на думку дослідників, – це індивідуальна властивість людини, яка залежить від рівня освіченості, смаків і мовного чуття [48, с. 243 – 276].

П. І. Мариненко відзначає, що для успішного пристосування до мови неологізм повинен відповідати трьом критеріям: лінгвістичному, соціолінгвістичному та методологічному [45, с. 7]. Л. Ю. Касьянова зауважує, що процес неологізації потрібно розглядати саме як когнітивний процес, у якому той суб'єкт, що пізнає нове, – носій когніції, є активним початком і генерує нові слова і значення [31, с. 14]. Дослідниця вважає доречним виокремлення когнітивно-дискурсивної неології, а також пропонує термін «неоконцепт» – «нова для нашої концептосфери когнітивна структура, в її системних зв'язках із тими знаннями про світ, які представлені в контекстній семантиці нового слова» [31, с. 16]. Це поняття ширше, оскільки передбачає підпорядкування сукупності одиниць нижчого рівня – неологізмів. Отже, в процесі аналізу неологічної лексики науковцям потрібно дати відповідь на такі питання: що вважати неологізмом; які критерії використовувати для розрізнення термінів «неологізм», «нове слово». Відзначимо, що хоча в російському мовознавстві дослідження неологізмів розпочато значно раніше, аніж в українському, проте на початку ХХІ ст. у вітчизняній лінгвістиці активізовано наукові розвідки в цій галузі. В українському мовознавстві інтерпретуванню природи okazіонального слова присвячено низку досліджень, основною метою яких було з'ясувати значення термінів «оказіоналізм», «оказіональне слово»; окреслити особливості цих одиниць і розрізнити okazіональні та потенційні слова. Оказіоналізмами вважають здебільшого експресивно забарвлені слова, утворені на основі наявних у мові слів або словосполучень, іноді з порушенням законів словотворення чи мовної норми, що існують лише в певному контексті, в якому вони виникли. Л. С. Метлікіна відзначає, що okazіоналізми – це результат індивідуально-авторської творчості. На думку дослідниці, okazіоналізмом може бути нове слово, створене за мовними словотвірними типами [46]. К. Ю. Голобородько okazіоналізмом вважає класифікувальну лінгвістичну категорію, визначену мовленнєвим характером реалізації і естетично виправданою ненормативністю,

що свідчить про потенційність мовної системи і проявляється на різних її рівнях [19, с. 16]. Дослідники розрізняють два поняття – «оказіоналізм» та «оказіональне слово», хоча донедавна в науковому просторі вони існували як ідентичні. Ж. В. Колоїз зазначає, що «будь-яке оказіональне слово є водночас оказіоналізмом, але не кожен оказіоналізм можна назвати оказіональним словом» [34, с. 10]. Услід за С. Й. Караванським, Л. В. Кравчук оказіоналізмом називає «випадкове, принагідне слово, яке не відповідає загальноприйнятому вживанню, утворене за індивідуальним смаком мовця і є зрозумілим лише в певному специфічному контексті», й утотожнює його зі «словамиунілексами» [39, с. 82]. Оказіоналізми виокремлюють із неологізмів і частину з них кваліфікують як індивідуально-авторські новотвори, або стилістичні неологізми [30].

Д. В. Мазурик оказіоналізмами називає «новотвори разового характеру, що реалізують експресивно-образну функцію нового слова», із-поміж яких виокремлює власне неологізми, які поділяє на неологізми-новотвори та неологізми-входження [43, с. 5]. Спільними для усіх визначень є вказівка на експресивність цих одиниць і прикріпленість оказіоналізмів до контексту, в якому їх ужито. Дослідники зауважують, що, «незважаючи на окремі спільні ознаки узуальних (власне мовних) неологізмів та оказіональних слів, відмінність у меті їх створення, різні причини й умови їх появи, неоднакове функціональне спрямування не дозволяють розглядати їх як однорідні явища» [13, с. 17]. Основною диференційною ознакою оказіональних слів є функціонування поза лексичною системою мови [13, с. 17]. Окрім того, оказіоналізми створюють для «увиразнення, уточнення вже відомого», «вони дають емоційно-експресивну назву поняттю, яке вже має словесне позначення в мові» [43, с. 10]. Розрізняють два види цих одиниць: 1) авторські новотвори, створені умисно, з певною метою – художньо-стилістичною або науковою; 2) неавторські, які безперервно фіксують у розмовному мовленні перш за все для практичних потреб спілкування» [43, с. 17]. О. Г. Ревзіна зазначає, що для авторських новотворів обов'язковою є їхня писемна фіксація; «новотвори ж, не ідентифіковані щодо

авторства, як правило, утворюються мовцями спонтанно в процесі безпосередньої мовленнєвої діяльності» [56, с. 303-308]. Проте Ж. В. Колоїз вважає, що okazіональні явища не варто ототожнювати з одноразовим використанням, як не слід обмежувати їхнє дослідження чи то компетенцією лексикології, чи то компетенцією словотворення, оскільки вони демонструють складні взаємозв'язки різних царин мовознавства, оскільки категорія okazіональності / узуальності може виявлятися на всіх рівнях мовної системи, засвідчуючи актуалізацію лексичних, семантичних, фраземних, морфологічних і синтаксичних потенцій [32, с. 4–5].

Отже, для okazіоналізмів характерні оригінальна форма, функціонування поза лексичною системою, спонтанне виникнення, новизна, незалежна від реального часу появи, тому важливим вважаємо вивчення цих одиниць із погляду лексикології, лексикографії, неології, неографії, лінгвостилістики, що сприятиме подальшому дослідженню природи цих слів і їх кваліфікації в лексичній системі мови. Не існує чіткої межі між okazіоналізмами та новотворами, що виникають у різних функційних стилях літературної мови, однак okazіоналізми, створюючись із певною стилістичною метою, не можуть стати фактом загальнонародної мови. Вони нерідко так і залишаються в певному контексті. Дослідники відзначають, що на сьогодні okazіональні слова вивчають із огляду на різні засади, зокрема такі: «лексичний новотвір, перш ніж набути статусу узуальної одиниці, проходить стадію okazіональності»; «вирішальну роль у введенні новотвору до лексичної системи мови відіграють як внутрішньо-, так і позамовні чинники»; «авторські інновації разом з іншими позасистемними мовленнєвими утвореннями (діалектизмами, жаргонізмами) поповнюють резервний склад слів»; «лексичним новотворам не властива відтворюваність»; «авторські інновації, які починають регулярно відтворюватись у процесі мовлення, набувають статусу узуальних одиниць»; «словотвірні особливості okazіональних слів не перешкоджають засвоєнню їх лексичною системою мови»; «поява авторських інновацій у літературному творі повинна бути художньо виправданою» [13, с. 29].

Отже, розуміння природи okazіоналізму дуже важливе в процесі дослідження АЛН, оскільки допомагає з'ясувати значення, причини застосування оригінальної форми для вираження думок, а, отже, функційного призначення цих одиниць. Категорії okazіональності протиставляють категорію потенційності. Ж. В. Колоїз визначає okazіональність через протиставлення потенційності / актуальності, тобто перетворення віртуального (*en potentia*) в актуальне (реалізоване) [32, с. 6]. Дослідниця вважає, що, класифікуючи okazіоналізми, потрібно враховувати словотвірний і функціонально-стилістичний аспекти [32, с. 8, 18], оскільки «авторська індивідуальність майже не впливає на створення таких потенційних одиниць, вони дуже схожі на наявні в мові слова. Забарвлення новизни в них ніби стирається завдяки високій продуктивності словотвірного типу, до якого належить інновація. У літературній творчості потенційні слова, як і okazіональні, виконують переважно художні та експресивно-емоційні функції» [13, с. 19]. Ж. В. Колоїз відзначає, що «okazіональність та узуальність становлять діалектичну єдність, що забезпечує динамічність мовної системи: їх постійну взаємодію і «боротьбу» зумовлює те, що системна організація мови зумовлює певні зрушення, зміни, які, як правило, так само мають системний характер» [36, с. 17]. Дослідниця вважає, що категорія okazіональності / узуальності засвідчує суперечливі відношення між явищами об'єктивної дійсності та мовним (мовленнєвим) оформленням, виражає їх не як застигли, усталені, а як змінні [36, с. 17]. Із-поміж виконуваних okazіоналізмами функцій виокремлюють номінативну, суть якої, на думку О. О. Жижоми, «полягає в найменуванні того, що важко передати, для чого у літературній мові не існує прямого визначення» [26, с. 11].

Отже, okazіоналізмами вважатимемо специфічні стилістично забарвлені утворення, які виникли внаслідок порушення мовних норм, мають відтінок новизни та не можуть існувати поза певним контекстом.

Особливий різновид нових слів – авторські лексичні новотвори – знайшли своє функційне вираження в художніх текстах. Дослідження цих одиниць базовано на словотворчості як процесі свідомого конструювання мовною

особистістю номінацій, власне АЛН [14, с. 1]. У науковій літературі на позначення таких одиниць уживають терміни «новотвір», «авторський неологізм», «поетичний неологізм», «авторський новотвір», «індивідуальний (стилістичний) новотвір», «індивідуально-авторський новотвір» та «авторська інновація». У дослідженні використовуватимемо терміни «новотвір», «авторський лексичний новотвір», «інновація». Останній, услід за Б. І. Брітіковою, розуміємо як певне нововведення, слово або поєднання слів, що існують у певній мові в певний період її існування в певній мовній сфері й уважатимемо його родовим щодо перших двох термінів [7, с. 10]. Авторськими новотворами дослідники вважають специфічний національно-культурний компонент мовної семантики, який репрезентує не лише індивідуальне світосприйняття письменника, але й характерні ознаки національного менталітету [14, с. 1]. Авторський неологізм, на думку О. О. Жижоми, – це «синтез повідомлення і найменування» [26, с. 11]. Новотворами дослідниця також вважає одиниці мовлення, не відтворювані як готові мовні конструкції, у творенні яких беруть участь наявні в мові морфеми, що зберігають зв'язок із мотиваційними узуальними словами [26, с. 6]. В. Г. Калашник поетичними неологізмами називає засіб акцентування нового смислу й авторського ставлення до художньо відтворюваних предметів, подій, явищ, станів [29]. Досліджуючи словотворчість Валерія Шевчука, І. М. Бабій авторськими неологізмами вважає результат поєднання письменницького неординарного мислення, творчої уяви й авторського світосприймання [5, с. 17]. Науковець поділяє авторські неологізми на семантичні, словотворчі, семантично-словотворчі. Семантичні неологізми – це, на думку дослідниці, «вживання звичних слів із новими, «нетрадиційними» значеннями, їх переосмислення» [5, с. 18]. Словотворчі неологізми утворені від тієї ж твірної основи, що й узуальні, але за допомогою інших афіксів. Семантично-словотворчі – це повністю нові слова і за значенням, і за формою [5, с. 18]. Будучи виразним засобом створення додаткового смислу у тексті, «авторські новотвори нерідко слугують народженню логічного підтексту, коли функціонують як частина одного з текстуальних суджень, та емоційного

підтексту, якщо стають джерелом асоціацій» [15, с. 185]. Дослідники вважають, що «словотворення нешаблонних слів виводить слова з автоматизму сприймання, воно значною мірою будується на аномаліях, на відхиленнях від стандартизованості» [192, с. 45]. Окрім того, важливою передумовою створення нових одиниць називають аналогію – один зі способів реалізації експресивності, інструмента індивідуальноавторського словотворення [60, с. 45]. Цієї ж позиції дотримується О. О. Жижома, яка вважає, що, «формуючись, okazіоналізм не проходить шлях від знака повідомлення до знака найменування» [26, с. 11].

Вивченням неологізмів займається окрема лінгвістична дисципліна – неологія. Термін «неологія» в значенні «наука про неологізми» активно впроваджує російський дослідник французької неології В. Гак, який досить широко окреслив завдання цієї лінгвістичної царини [18, с. 37], що згодом, як свідчать сучасні неологічні дослідження, почали зводити до з'ясування типології нових слів у мові та мовленні.

Відмінність між індивідуальним та okazіональним полягає в тому, що:

- індивідуальне – це не тільки поєднання узувального й okazіонального (це категорії різних планів);
- узувальне не завжди наділене індивідуально-авторськими характеристиками в конкретного автора;
- індивідуальне характеризує явище з погляду належності конкретному авторові та протиставлене категорії загального, загальновживаного. Проте є і спільні риси між поняттями «okazіональне» й «узувальне», а саме: художньо-естетичне налаштування автора на процес творення та реалізацію мовних потенцій у творенні нових слів [19, с. 21].

Отже, АЛН (авторські лексичні новотвори) уважатимемо індивідуально-авторські національноспецифічні новоутворення, виразники мовних потенцій, для яких характерні образність та емоційно-стилістичне забарвлення. До складу цих одиниць зараховуватимемо й індивідуально-авторські модифікації узувальних лексем, із-поміж яких виокремлюватимемо фонетичні модифікації, словотвірні варіанти та дублети. Хоча цим словам і притаманний мінімальний

ступінь новизни, проте в художньому стилі загалом і в поезії зокрема вони суттєво розширюють номінативні та виражальні засоби, ілюструючи тим самим динамізм та експресивність мови, її стилістичне різноманіття.

1.2. Внесок мовознавців у розвиток неології

Неологізми збагачують лексиксичний запас, називаючи нові або наявні об'єкти позамовної дійсності. Н. З. Котелова зазначає, що «будь-яке нове слово є новим монументальним каменем, що входить до складу тієї піраміди мови, яку створюють упродовж віків», а також виражає нову думку, є здобутком, успіхом, кроком уперед [38, с. 5]. Природу неологізму реалізовано в таких ознаках:

- неологізми забарвлені стилістично;
- поява нового слова пов'язана з розвитком науки, техніки;
- такі найменування є ознакою внутрішнього розвитку мови.

Хоча «нове в житті необов'язково пов'язано з появою нових слів», адже «нові реалії і ситуації можуть бути позначені старими словами і словосполученнями» [38, с. 13].

Проте утворення нових слів у різні періоди розвитку мови неоднакове. Аналізуючи французьку неологію, В. Г. Гак уважає, що найбільш неогенним стало ХХ ст., особливо за останні 30 років, що пов'язано з позамовними чинниками (науково-технічний прогрес, розвиток засобів масової інформації, пришвидшення темпу життя суспільства, різноманіття форм ідейнополітичної боротьби) [18, с. 37]. Ця ж тенденція характерна й для словотворчих процесів української мови. Дослідники пишуть про т. зв. «неологічний вибух» ХХ ст., що спричиняє потребу фіксації неологізмів і теоретичного осмислення їх природи як мовних, так і культурологічних одиниць [16, с. 26]. Відображаючи зовнішній світ і використовуючи наявні лексичні ресурси, письменники вибудовують власний креативний підхід до створення індивідуально-авторських номінацій. Б. В. Томашевський стверджує, що основна причина звертання поетів до словотворення – це намагання максимально активізувати виразові потенції

номінації або націленість на досягнення певного експресивно-стилістичного ефекту [66, с. 70]. Аналізуючи поетичний текст як динамічну систему, А. К. Мойсієнко пропонує враховувати «рух – розвиток – видозміни» на різних рівнях – фонематичному, граматичному, лексичному, образно-смысловому, композиційному, а «поєднання різнорівневих компонентів здатне витворити найвищу експресивну цілість у динамічній системі поетичного тексту» [49, с. 3]. Один зі способів такої контамінації засобів різних мовних рівнів – це поява авторських новотворів – художньо-естетичних та емоційноекспресивних утворень, які загалом сприяють розвиткові мови. На думку дослідників, «слово, вжите в новому значенні, набуває нового вигляду й нової функції, наповнюється новим психологічним змістом, що нерідко супроводжується стилістичною міграцією та емоційно-експресивною конотацією» [65, с. 71].

Окрім особливостей і принципів, характерних для нових слів, важливі передумови їхньої фіксації в мові. Д. В. Мазурик вважає, що процес інтенсивного входження нового слова в мову можна схарактеризувати низкою ознак, до яких належать висока частотність уживання нового слова, використання його в різностильових і різножанрових текстах, словотвірна активність, здатність бути мотиваційною базою для творення похідних слів, закріплення в цих словах нових значень і переносних уживань, здатність вступати в синтагматичні зв'язки з іншими словами [43, с. 5]

Однією з причин появи неологізмів В. В. Лопатін вважає спробу назвати одним словом уже відоме поняття, представлене до цього описовою конструкцією [41, с. 40]. Процес утворення нового слова – це складна психолінгвальна процедура, яка здійснюється в кілька етапів. Перший – це потреба мовця в новому слові, стимул до мисленнєвої реакції на лексичну лакуну (зокрема відсутність потрібного відповідника). Наступний етап – це добір відповідних засобів мови для створення одиниці. Останній – використання сформованого звукового та смислового комплексу мовних ресурсів на практиці.

Л. А. Плотнікова виокремлює три етапи творення нового слова: мотиваційноспонукальний (мотив + намір), смислотворчий (задум – смислова

структура) та реалізовувальний (сміслова структура – мовний знак), найважливіший ізпоміж яких – смислотворчий, оскільки вимагає творчого підходу до відбору або створення відповідної лексеми для називання того, про що йдеться [52, с. 13]. Отже, поява нового слова передбачає різнобічний аналіз відповідної мовної ситуації, роботу з лексикою як резервом готових номенів для називання реалій екстралінгвальної дійсності, залучення філологічного чуття, досвіду словотворця і відповідної інтелектуально-творчої роботи над формуванням зовнішньої структури та семантичного наповнення, нерідко емоційно забарвленого, цієї одиниці.

Н. Г. Бабенко вважає, що причинами створення індивідуально-авторських слів є:

- а) необхідність влучно і лаконічно висловити думку (узуальних слів для цього може бути недостатньо, новоутворення може замінити словосполучення і навіть речення);
- б) потреба підкреслити своє відношення до того, про що пише автор, дати йому свою оцінку;
- в) прагнення актуалізувати увагу читача на семантику слова, деавтоматизувати сприйняття;
- г) потреба уникнути тавтології;
- г) необхідність зберегти ритм та риму вірша [4, с. 5].

В історії лінгвістичних студій авторського неологічного слова умовно можна виділити чотири етапи [13, 13–14]:

1. 10-30-і роки ХХ століття. Для цього періоду характерним було здійснення переважно літературознавчого аналізу мовновиражальних засобів, уживаних у поетичних текстах. Критики звертали увагу на okazіональні авторські новотвори, якими послуговувалися письменники різних літературно-художніх шкіл, напрямів, угруповань. Цим питанням були присвячені праці І. І. Огієнка, М. К. Зерова, М. М. Сулими, М. Г. Йогансена, П. П. Филиповича, І. Н. Капустянського, М. П. Гладкого, М. К. Вороного, Я. В. Савченка та ін.

Оказіональна словотворчість поетів 20–30-х років перебувала в полі зору багатьох дослідників. Утім, як справедливо зауважили тогочасні критики, «відсутність певної методології для праць подібного ґатунку надзвичайно утруднює роботу й викликає зайві огріхи», чи не найсуттєвішим із яких є неможливість здійснювати порівняльно-зіставний аналіз ідіолектів (зокрема вокабулярів) кількох авторів, оскільки «такий синтетично-порівняльний огляд потребує чимало праці й очевидно буде здійснений тоді, як матимемо розвідки про мову окремих, бодай видатних, поетів» [13, с. 10].

Таким чином, okazіональні авторські новотвори кваліфікувалися передусім як характерні для літератури тих років лексичні елементи, а їхнє активне конструювання розглядалося насамперед як проблема соціальна й світоглядна, а не власне лінгвістична. У науковій літературі обґрунтувалась думка про те, що «не стихія, не інстинкт, а дослідження і наукова праця над мовою – це повинно бути гаслом для сучасного пролетарського письменника», і відповідно поезія як така «повинна бути втілена в майстерні, високохудожні словесні форми» [13, с. 11].

2. 40-60-і роки. Протягом другого етапу дослідження okazіональних лексичних новотворів з'являються праці, головна увага в яких звертається на аналіз індивідуального словотвору провідних українських поетів – Лесі Українки (зокрема, досліджуються факти індивідуального словотворення в епістолярній спадщині) (К. В. Ленець), П. Грабовського (Ю. К. Редько), П. Тичина (В. О. Шадура), М. Рильського (І. К. Білодід, О. Г. Давидова), М. Бажана (В. Л. Карпова) та ін. Визначаються головні завдання вивчення мови, письменників, досліджується відповідність / невідповідність індивідуальних новотворів системі українського словотвору (Ю. Ф. Касім, О. О. Чехівський), аргументується доцільність кваліфікації індивідуально-авторських новотворів передусім як характерних мовновиражальних засобів художнього твору. [13, с. 13]

Засвідчуючи наявність великої кількості АЛН у мові художньої літератури, мовознавці намагалися теоретично осмислити їхню роль у тексті, з'ясувати

головні завдання, які повинні ставити перед собою письменники, створюючи нове слово й уводячи його в контекст художнього твору. [13, с. 14]

3. 70-80-і роки (третій етап) з'являються праці, присвячені аналізу місця й ролі узуальних неологізмів у лексичній системі мови (О. Г. Муромцева), уточнюючи їхніх характеристик, з'ясуванню специфіки так званих потенційних слів, які є нереалізованими структурними можливостями мови, виявленню загальних тенденцій розвитку словеснозображальних засобів (В. М. Русанівський), дослідженню причин появи авторських неологізмів та особливостей їхнього функціонування у художньому творі, способам okazіональної номінації та словотвірній будові неологізмів (Т. К. Черторизька, І. Т. Принцевський, В. П. Ковальов, Л. П. Павленко, А. К. Мойсієнко, В. С. Ващенко). [13, с. 13]

4. 90-і роки – початок ХХІ століття. Увага мовознавців звертається, зокрема, на такі актуальні проблеми неології:

- 1) поглиблене вивчення інноваційних процесів у сучасній українській літературній мові, спричинених кардинальними змінами суспільно-політичного, економічного та культурного життя, дослідження шляхів і джерел оновлення лексичного складу мови, уточнення індивідуально-авторських новотворів серед інших типів неолексем національної мови;
- 2) виокремлення спеціального підходу до проблем вивчення індивідуального словотворення – лінгвостилістичного;
- 3) здійснюється активне багатоаспектне опрацювання проблем авторської мовотворчості (і власне словотворчості), у результаті чого визначається роль і значення авторських лексичних новотворів у збагаченні українського поетичного словника;

4) актуалізується дослідження в галузі лексикографічної інтерпретації інновацій, здійснюються видання словників, у яких, поряд із узуальними неолексемами, фіксуються індивідуально-авторські новотвори. [13, с. 15]

Отже, впродовж ХХ століття індивідуально-авторський новотвір загалом постійно перебуває у полі зору українських дослідників. В останні десятиріччя у

вітчизняному мовознавстві особливо активно опрацьовується цілий спектр проблем, що стосуються різних аспектів індивідуально-авторської номінації як специфічного мовно-естетичного феномена. Оказіоналізми як явища мовленнєвої діяльності заслуговують на увагу.

Природа оказіонального слова до кінця не з'ясована і потребує подальшої уваги. Мовознавцями виділяється багато ознак оказіоналізмів, найважливішими з яких, на нашу думку, є функціонування в мовленні, поза системою мови, невідтворюваність, словотвірна похідність, експресивність та номінативна факультативність. Ці ознаки розкривають головну відмінність оказіоналізмів від нових слів – оказіоналізми існують лише в певному контексті і поза цим контекстом не відтворюються, створюються мовцем для одноразового використання в мовленні, в той час як неологізми створюються для того, щоб дати назву новим поняттям, які викликані потребами суспільства [13, с. 13].

Поява авторських новотворів викликана як мовними законами, так і позамовними чинниками: політичною ситуацією в державі, розвитком науково-технічного прогресу тощо. Відома дослідниця авторських неологізмів Г. М. Вокальчук слушно зауважує, що «індивідуально-авторські новотвори є специфічними одиницями, що поряд з узуальними лексемами здатні уміщувати в собі національно-культурний компонент мовної семантики, у своєрідній формі виражати особливості української мовної картини світу» [13, с. 13].

Ми вважаємо, що увагу читача привертає не будь-який авторський новотвір, а насамперед – глибока свіжа думка, утілена у відповідній словесній формі. «Одним із результатів мовотворчої діяльності особистості якраз і є індивідуально-авторський лексичний новотвір – мовленнєве утворення, що виникло в процесі індивідуального творчого акту як наслідок свідомого порушення автором мовної норми» [1, с. 30].

Мова постійно збагачується та оновлюється, це пов'язано насамперед із появою нових слів, які дають змогу по-новому описати та передати стан суспільного та культурного життя на певному етапі її існування. Проблема кваліфікації нового слова є однією з ключових у сучасній неології. Розрізнення

термінів «неологізм», «оказіоналізм», «авторський лексичний новотвір» спричинене природою, роллю та місцем цих одиниць у лексичній системі, а також можливістю чи неможливістю входження до активного словника.

Отже слід розмежовувати поняття «оказіоналізм» та «неологізм». Оскільки, оказіоналізми не розраховані на широке поширення і закріплення в узусі, а неологізми створюються для найменування нового предмета або явища дійсності і передбачають подальше закріплення в лексичній системі мови.

Неологізми – це лексеми, що репрезентують нову форму вираження та нетрадиційний зміст. Оказіоналізм – це процес, який суперечить традиції та нормам уживання. Авторські лексичні новотвори – це утворення, які були реалізовані та функційно виражені в поетичних та прозових текстах.

Маріанна Кіяновська, Мар'яна Савка, Віхта Сад, Ліда Мельник не відриваються від сучасного погляду на літературу і втілюють у творах своє світобачення. Індивідуальне світосприймання, психологія мовотворчості зумовлюють витворення особливого мовного світу, що формує індивідуальний стиль. Авторські індивідуальні словесні новотвори є однією з визначальних ознак індивідуального стилю цих письменниць.

РОЗДІЛ 2

СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АВТОРСЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ НОВОТВОРІВ

У творчості поетес представлено майже всі частини мови. Ми здійснили частиномовний аналіз кожної з письменниць.

На діаграмі представлено частиномовний розподіл АЛН Маріанни Кіяновської та Мар'яни Савки. Як бачимо, в обох письменниць переважають іменникові новотвори.

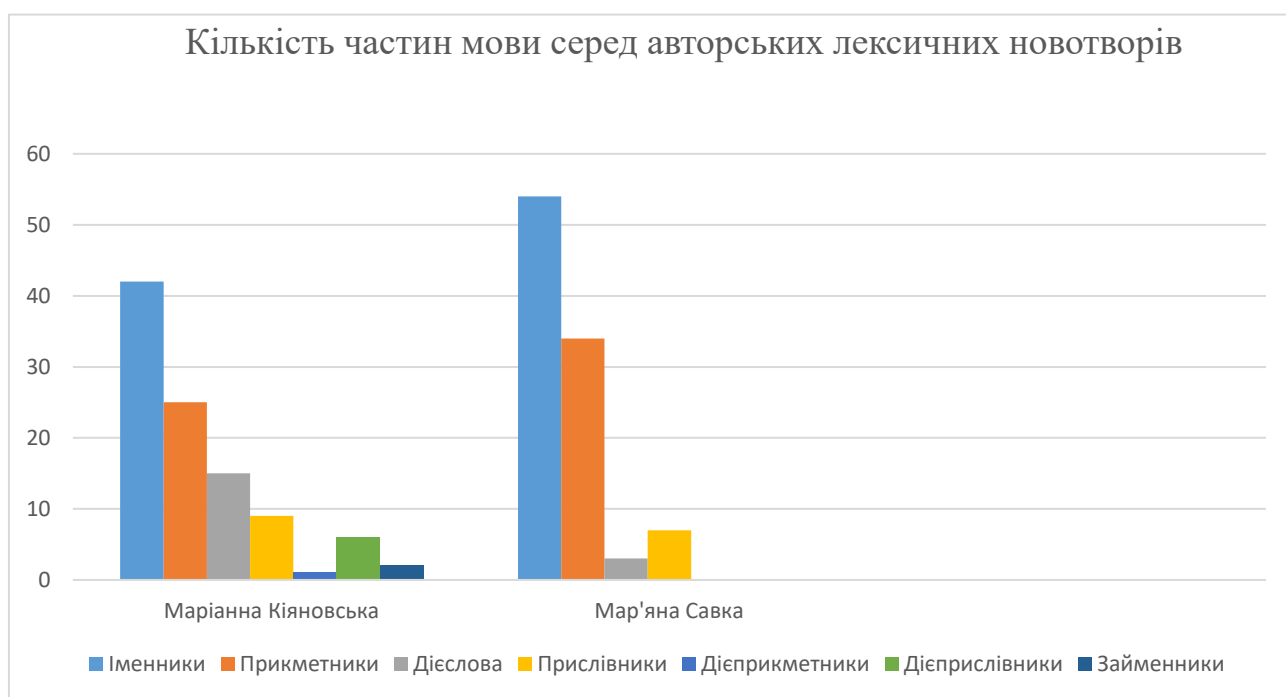

Рис. 2.1. Частиномовний розподіл лексичних новотворів Маріанни Кіяновської та Мар'яни Савки

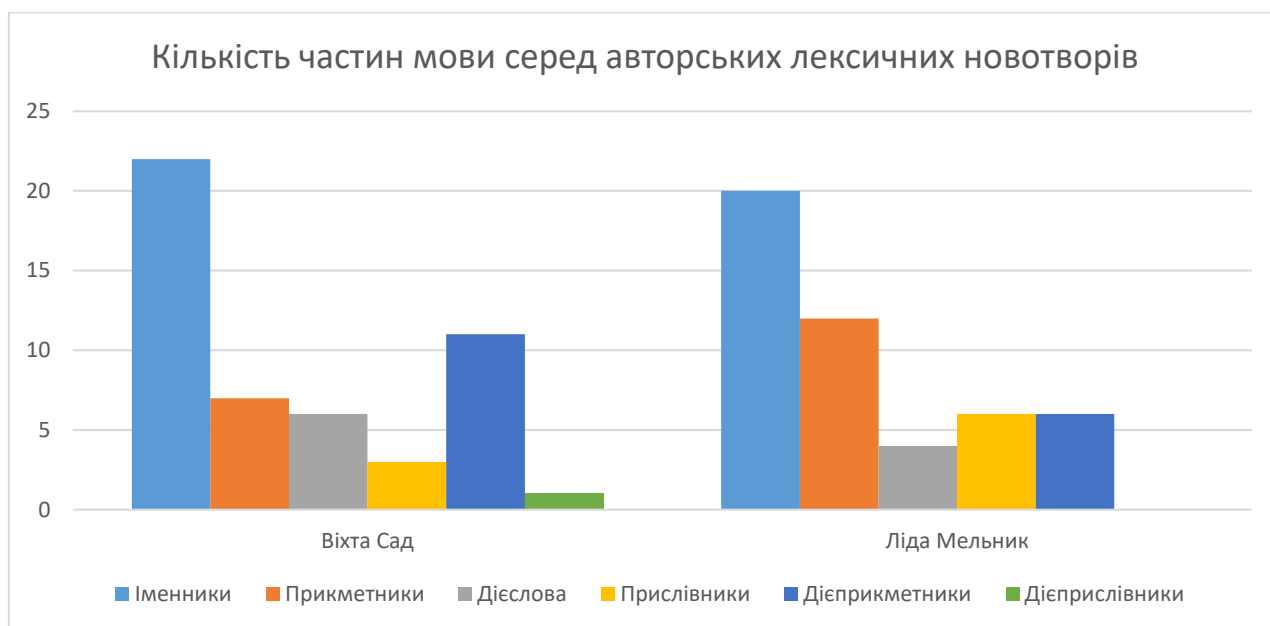

Рис. 2.2. Частиномовний розподіл лексичних новотворів Віхти Сад та Ліди Мельник

Серед новотворів Ліди Мельник та Віхти Сад в найбільшій кількості представлено іменникові інновації.

2.1. Авторські номінації Маріанни Кіяновської

Іменникові новотвори поетеси відзначаються семантичною багатогранністю та є естетично вартісними для стилю авторки одиницями. Найчисленнішими є такі лексико-семантичні групи іменникових номінацій: а) явищ природи (*вітер-сатрап, дощ-кровотеча, зоовидиво, місяць-мефісто, потоп-вирина*) б) часових понять (*вечір-меломан, панна-літо*); в) рослини (*мироносиця-троянда, празерно, світ-сад*); г) абстрактні поняття (*минання, сенсовність, невагання, несон, протоім'я, іносутність, неслово*); ґ) просторові поняття (*засвіття*); д) тварини (*бджола-серафіта, жук-ворожбит, песик-нудьга*).

Група слів із компонентами часу виражаються як кореневими морфемами (*минання*) так і префіксами (*безчасся*). Ця лексика вжита на позначення ознаки

часу: *У струменях часу минання серпневого зілля* (МКіяновська2 # 1997); *І буде океану шумовиння, І вир безчасся, і вітрів предтечі.* (МКіяновська5 # 1997).

Невідворотна темпоральна перспектива кожної людини закріплюється в стійкому образно-асоціативному зв'язку цих понять. Використання в одній строфі кількох оригінальних одиниць акцентує увагу читача, сприяє вдумливому сприйняттю контексту.

Перевага іменникових новотворів над іншими частиномовними класами у поезії М. Кіяновської є виявом загальної тенденції до активного творення авторських субстантивів у сфері okazional'noї номінації в українській поезії XX – XXI ст.

Серед прикметникових новотворів наявна велика кількість відносних прикметників. Найчисленнішими є ЛСТГ, у семантичній структурі яких наявні семи: 'речовинність' (*замеділий, горішаний*); 'темпоральність' (*предсмерковий, небезнастанний, недопочатий, перепочатий*); 'природні об'єкти' (*сонцестрельний, зживотілий, змерехтінений*) та ін.

«Темпоральне» слово М. Кіяновської проявляє моделюючий, ймовірнісний характер реальності, закріпленої лінгвістично. У біологічному часі людини мовомислення автора змінює узвичаєні вихідний та кінцевий моменти. *Імлавлять моноліти, Їх сила у теплі – небезнастанна.* (МКіяновська1 # 2014). З контексту розуміємо, що лексема стає символом безперервності. В іншому випадку часовий новотвір вживається на позначення закінченості: *У срібному небі – стинання птахів предсмеркових.* (МКіяновська1 # 2014) Новотвори, що відносяться до темпоральної групи мають здатність утворювати антонімічні пари: *недопочатий – перепочатий*.

У лексиконі М. Кіяновської домінують складні й складені прикметникові АЛН в яких переважають семи часу та природних явищ (*вічно-крислатий, пекельно-стрімкий, понадсвітній, кінцесвітній, зніщотілий, сонцестрельний, змерехтінений, хижоволосий*).

Наявність значної кількості прикметникових новотворів свідчить про активні і плідні пошуки М.Кіяновської нових виражальних засобів на позначення статичних ознак денотата.

Семантика okazіональних дієслів представлена в основних денотативних інтегрувальних семах 'дія', 'стан', 'процес'. Так, у ЛСГ новотворів з інтегрувальною семою 'дія' переважають новотвори з диференційними семами 'час': *всенаставати, всепроминати*; 'звучання': *знемовити, переректи*; 'поведінка': *інишати, перестарцювати, закаганцювати, всеприймати, закурганіти, зжерствіти, ізлукавити* та ін.

Найчисленнішою є ЛСГ дієслівних АЛН, у семантичній структурі яких виділяється сема 'поведінка'. У поезії наявні такі різновиди дієслова як дієприслівники, що об'єднуються з ним і в лексико-семантичному плані, і в галузі словотвору, і за багатьма істотними граматичними ознаками. До новотворів з інтегрувальною семою 'стан' можна віднести такі дієприслівники: *напівупізнавши, напівуцілівши, призітхнувши, недоковтнувши, недообнявши, післяпроживши*.

Репрезентативними в поетичному мовленні М. Кіяновської є означальні прислівники, які виражають значення якісної характеристики дії, стану, і прислівники способу дії. З-поміж адвербіальних АЛН виділяються лексико-семантичні групи номінацій, в основі яких лежить спосіб дії: *рукоблудно, руїнно, унівсерця, упошенки*, а також в основі яких лежить порівняння з назвами рослин: *шафранно*. Такі прислівники мотивуються переважно прикметниковими та іменниковими основами.

У творчому доробку М. Кіяновської одиничними інноваціями представлені прислівники темпоральної семантики, які виражають об'єктивно реальний час, і в їхній семантичній структурі наявна інтегрувальна сема «часова віднесеність»: *всеніколи, всененазавжди*.

Серед новотворів можна виділити групу із значенням повноти і неповноти вияву ознаки. У науковому обігу недостатній ступінь ознаки визначається як

такий, що «передає кількісно меншу міру ознаки, ніж її міститься в звичайному прикметнику» [56, с. 167].

Система засобів афіксального ад'єктивного словотвору, спеціалізованих на вираженні неповноти вияву ознаки, включає низку префіксів, препозитивних префіксоподібних компонентів та префіксоїдів. Таких формантів в українській мові порівняно небагато. Значення неповноти похідним прикметникам надають контамінований складний префікс *небез-*, утворений поєднанням частки *не* і прийменника *без*, префіксоїд *напів-*, препозитивні префіксоподібні компоненти з першою частиною *мало-*, *дрібно-*, *коротко-*, *рідко-*, *низько-*, *мілко-* та деякі прості префікси, зокрема *про-*, *при-*, *по-*, *за-*. Префікс *небез-*, за визначенням академічного словотвору, передає певний помірний ступінь вияву ознаки, названої твірним словом [59, с. 217]. Категоричне заперечення, втілене в префіксі *без-*, частково знімається повторним запереченням, що його несе в собі префікс *не-*. Твірними деад'єктивами з префіксом *небез-* виступають прикметники здебільшого віддієслівного походження, які виражають внутрішні якості когось чи чогось: *небезнастанний* – той, що не постійно настає.

Деад'єктиви з префіксоїдом *напів-* утворюються від різних груп прикметників. У лінгвістичній літературі він традиційно розглядається поряд з морфемою *пів-*. Однак ці афікси розрізняються перш за все в семантичному плані. Морфема *пів-* виступає на позначення половини предмета, явища, названого опорним компонентом, морфема *напів-* містить вказівку на ступінь якості, ознаки. Валентність компонента *напів-* значно ширша. Наприклад, поєднуючись з дієприслівниками виражають неповноту дії: *напівуцілювши*, *напівупізнавши*. Таку ж функцію виконує префікс *у-* у поєднанні з іменниками: *упівсерця*, *упошепки*; префікс *недо-*: *недообнявши*, *недоковтнувши*, *недопочатий*.

Тематичні групи на позначення осіб становить численний і різноманітний щодо семантики корпус номінативних одиниць, серед яких пріоритет належить назвам осіб за професійною діяльністю та за виконанням випадкових дій: *поезопокруч*, *каліка-смітяр*, *сусід-птахолов*, *праперевізник*, *підліток-*

принц. Перевага індивідуально-авторських назв осіб над іншими тематичними групами іменникових новотворів є загальною тенденцією українського узуального та okazіонального словотвору XX – XXI ст.

У таких іменниках як *протоім'я*, *праперевізник*, *пратворення* семантиці надається додаткового сакрального відтінку; смисли тут зазнають перетворення на нові «авторські архетипи», міфологізуються.

Звертання М.Кіяновської до символічних образів зумовлене вічними темами для поезії добра і зла, життя і смерті, зображення природи, осмислення Всесвіту і місця в ньому людини. Слова-символи у словотворчості Кіяновської належать до біблійних, анімалістичних, флористичних, міфологічних назв, а також номінацій явищ природи (*Бог-перекотиполе*, *світ-сад*, *варяг-безбожник*, *небоголосий*, *змієзаклинач*).

Стилістика тісно пов'язана з семантикою АЛН, а також зі словотвірними засобами, які використовує автор у процесі створення інновацій. Стилістична функція АЛН виявляється, зокрема, у частотному вживанні автором збірних іменників на -я: *Кружляло гаспиддя, обернене в листя* (МКіяновська2 # 1997) та ін. Такі одиниці тексту посилюють емоційно-експресивний вплив на читача за рахунок експлікованої семантики сукупної множини предметів.

Стилістичне забарвлення АЛН виявляється й у здатності інновацій виступати складниками тропів: порівняння: *Як підліток-принц в шатах кольору ранку вповні...* (МКіяновська2 # 1997); персоніфікації: *Панна-Літо в панамі із білих латать* (МКіяновська2 # 1997).

У книзі «Міфотворення» (2000 р.) помічаємо, як авторка майстерно спрямовує спонтанний, образно насичений мовленнєвий потік у русло обраних поетичних матриць. *«Панна-Літо в панамі із білих латать»*, *«Бо піски, що древніші драм, найдорожчий в сувоях крам»*, *«людський страх, як скарабеїв подих»*. «Книга Адама» (2004 р.) сповнена біблійними символами й образами, однак провідним виступає не Адам, «змилілий», якого «Бог створив помилково», а Єва, образ якої переходить з вірша у вірш, а часто вона виступає і ліричною героїнею, сильною, самоствердною [22].

Вплітаючи в канву свого тексту міфологічні образи, біблійні символи, поетеса намагається вивищити поетичне слово над буденністю, відсилаючи читача до філософських узагальнень та різноманітних потрактувань, напр.: *Услід за богом-перекотиполем* (МКіяновська1 # 2014); *Ми були змієзаклиначі в шатах кольору ранку липневого / І раби, що гасили світильники, перетікали між пальцями нам* (МКіяновська2 # 1997).

Поетеса не лише поєднує різні за поняттями слова та звуки, але й творить значну кількість нових слів: *закаганцюю слова, ніщотність болю, зшептани губи, суєтінь, неозивання, опівсутінний* – відіменні та віддієслівні конструкції [12].

Загалом поезія Маріанни Кіяновської – це суцільний пошук, оксюморон, контраст, фрагментарність, дискретність, руйнування логічних зв'язків, неповторна асоціативність на звуковому рівні. Для поезії авторки характерне тяжіння до образів, зокрема метафоричних, що дозволяє глибше передати внутрішній світ поетеси, психологізм творення поетичної речі. Авторські лексичні новотвори сприяють точності та глибини передачі думок. Домінантною групою із-поміж усіх АЛН є okazіонально-предметні номінації, яким за кількістю значно поступаються інновації з атрибутивним значенням, АЛН на позначення дії / стану та адвербіальні одиниці.

Маріанна Кіяновська активно експериментувала у сфері okazіонального словотворення. Помітним у її словотворчості є значне розширення зображальних можливостей мови унаслідок використання саме авторських лексичних новотворів, які суттєво збагатили поетичний словник ХХ–ХХІ століття.

2.2. Авторські номінації Мар'яни Савки

Найчисленнішими є такі лексико-семантичні групи іменникових номінацій:

- а) явищ природи (*сніговість, сонцекружляння, хмара-вершки, вітер-враг*);
- б) часових понять (*безчасся, літість, воскресен-день, ніч-нічия*);
- в) рослин (*айстра-тангеро, стеблина-колода, дерево-гобелен*);
- г) абстрактних понять (*недокровність, не-повертання, нерозлитість, думка-емігрант*);
- г) тварин (*метелик-чорнокрилець, одноденка-комашка, оса-вихрестка, птаха-музика*,

синиця-пустунка); д) почуттів, емоцій людини (*печаль-нудьга, недолюбов*), е) речовин (*вино-отрута*); є) конкретних предметів (*вікно-вітрина, вікно-ікона, годинник-вежа, двері-вітражі, лист-лелітка, скрипка-віола, сінник-ложе, щілина-віконце*); ж) осіб (*ангел-експерт, дивак-композитор, жінка-воїн, жінка-метрдомель, каліка-потвора, коханець-убивця, купець-мореплав, мама-королева, прамама, постать-невидимка*). Серед наведених лексико-семантичних груп простежується звертання до образу жінки. Першорядне місце слід відвести іменникам, об'єднаним значенням «мати»: *Мар'яна перша, мама-королева, / Принц Северин і весь його народ* (МСавка3:114 # 23.11.2015); *Люби мене завше / моя найдорожча прамамо* (МСавка9:197 # 2007). Таке лексичне значення відоме з індоєвропейської доби й поступово утверджене на українському ґрунті за допомогою різноманітних номінативних одиниць [8].

Однією з визначальних у поезії М. Савки є також група слів, що характеризують жінку взагалі: *З трюмо на мене подивилась леді з Рожевим, жінка-воїн в негліже; Ти чудо. Жінка-метрдомель. Щира і привітна*. Значення “жінка” сягає індоєвропейської доби, пов’язане з праслов’янським словом жена і реалізоване на українському ґрунті небагатьма лексемами [23]. Часте апелювання поетеси до особи жіночої статі з використанням численної кількості різноманітних номінацій є доказом важливості і значущості образу жінки для Мар’яни Савки, намаганням виразити сутність жіночого єства, показати жінку як вогнище любові, добра, краси. Показовими щодо кількості є також апелятиви зі значенням “дівчина”. Це значення бере початок ще в праслов’янській мові від слова діва “дівчина” і закріплюється згодом на українському ґрунті в семантичній структурі багатьох номінацій [24]. У поезії трапляються й інші новотвори, що вказують на молоду особу жіночої статі. На рівні словотвору такі фемінітиви являють собою складні деривати: *Ніби дівчинка-підліток скаче, відкривши коліна; Ганя, Теклюня і Стефа – сонячні бджілки, страдниці-сестри*.

Фемінікон художньої мови Мар’яни Савки – свідчення багатого внутрішнього світу письменниці, її оригінального художнього мислення, високомайстерного жіночого образотворення. Уся поетична уява Мар’яни Савки

пронизана великою кількістю різноманітних жіночих образів, для втілення яких залучена численна кількість іменників зі значенням особи жіночої статі. Усі ж загалом фемінітиви поширені в поезії письменниці надають цілісного, завершеного, виструнченого і певною мірою жіночого характеру [9].

Л. О. Пустовіт підкреслює, що «образні, емоційно-експресивні відтінки значення слів зумовлюються контекстами», а «синтаксичний і лексичний контексти визначають процеси метафоризації, таку словесну будову, в якій взаємодія форм і значення приводить до метафоризації мовних одиниць» [54, с. 6].

Л. І. Біловус пише про «чуже слово», яке, виявляючись словом осмисленим і таким, що творчо осмислюється, набуває позатекстової, міжтекстової і внутрішньотекстової полівалентності, що пізніше визначає багаторівневий підхід до вивчення явища інтертекстуальності як живого процесу розвитку літератури, мистецтва і культури та одночасно як до категорії аналізу художнього твору» [16, с. 11].

Серед прикметникових новотворів наявна велика кількість якісних прикметників. Серед них виділяються авторські номінації з семами: ‘колір’ (*медово-рудий, блакитно-квітчастий, блакитно-прозорий, золтаво-рожевий, позолочено-карий, сліпучо-зелений, яснопрозорий*); ‘звучання’ (*криштально-дзвінкий*); частини тіла / організму істоти’: (*золотогорлий, дрібнокістий*).

Мар’яна Савка створює панорамний опис пейзажу, вживає складний okazіональний новотвір для опису зеленої, свіжої трави: *«Заплющть очі – от, мене нема. У теплих барвах міниться картина. Там, на сліпучо-свіжих килимах, Пасеться кінь. І пахне конюшина»*. (МСавка9 :105 # 1998)

Також наявні й відносні прикметники. Найчисленнішими є ЛСГ, у семантичній структурі яких наявні семи: ‘речовинність’ (*мідно-слипучий, ніжно-густий, криштально-дзвінкий*).

Репрезентативними в поетичному мовленні М. Савки є означальні прислівники, які виражають значення якісної характеристики дії, стану, і прислівники способу дії. З-поміж адвербіальних АЛН виділяються ЛСГ

номінацій, в основі яких лежить спосіб дії: *передзвінно, золочено*, а також в основі яких лежить порівняння з назвами тварин: *змійно, звірино*. Такі прислівники мотивуються переважно прикметниковими та іменниковими основами.

Варто зазначити, що поетеса переважно створює okazіональні прислівники способу дії та міри і ступеня. Ці одиниці розглядаємо як інтенсифікатори, які посилюють значення інших лексем та додають оригінальності. Наприклад: *Люблю тебе ніжно і яюсь позачасово* (МСавка7 # 16.10.2010)

Звертання М. Савки до символічних образів зумовлене вічними темами для поезії добра і зла, життя і смерті, зображення природи, осмислення Всесвіту і місця в ньому людини. Слова-символи у словотворчості М. Савки належать до біблійних, анімалістичних, флористичних, міфологічних назв, а також номінацій явищ природи (*ангел-експерт, воскресен-день, відотченашити, вікно-ікона, місто-пустеля*).

Авторські утворення надзвичайно експресивні, тому що вони легко звертають на себе увагу читача й викликають у нього емоції здивування і задоволення від вдалої знахідки, змушують більш уважно вдивлятися в текст й краще розуміти його смисл – і безпосереднє значення названого й відношення до нього письменниці.

Стилістична функція АЛН виявляється, зокрема, у частотному вживанні авторкою прикметників на позначення кольору, що по-новому описують та доповнюють ознаку предмета (*блакитно-квітчаста хустка, блакитно-прозорі руки, золотаво-рожевий ранок, позолочено-карі листки, сліпучо-зелені вершини, яснопрозоре небо, темно-горіхові пальці, чорно-криваві сльози, чорно-смугасті бантики, чорно-червлене небо*).

Семантика неолексем із компонентом чорн(о)-, крім колірної ознаки, має символічне значення: кольороназва є уособленням страху, зла, печалі: *чорноголосо* скрикують круки. У християнській символіці чорний – символ небуття, смерті, відречення від мирського життя: *тільки чорно-криваві рожі / вколо білого твого стану..., Червоно-чорне, чорно-червлене / Тьмариться небо,*

загнане в коло. Палітра кольорів М. Савки характеризує її індивідуальну творчу манеру, визначає розширення сполучуваності компонентів із семантикою кольору із загальноживаними словами, що сприяє збагаченню ідейно-тематичного спектру поетичних творів поетеси. Семантика колірних компонентів виразно оцінна. Позитивна оцінка міститься в неолексемах із компонентами блакитн(о)-, зелен(о)-, золот(о)-, срібн(о)-. Негативна оцінка денотатів характерна для інновацій із компонентом чорн(о).

Стилістичне забарвлення АЛН виявляється й у здатності інновацій виступати складниками тропів: порівняння: *Як солодош останніх пізніх слив...*, *Я тримав її тіло в долонях, мов скрипку-віолу...*; персоніфікації: *Одноденка-комашка співає я житиму вічно*.

Тематична група номінацій релігійної тематики представлена інноваціями, що містять позитивну конотацію: (*ангел-експерт, вікно-ікона, воскресен-день*). Також наявні новотвори, що мають негативну конотацію: (*страдниця-сестра, каліка-потвора, чорнороб-день, спокусник-вітер*). Негативне забарвлення характерне для новотворів, у семантичній структурі яких виділяється сема 'кров' (*недокровність, чорно-кривавий, текти-кровоточити*).

Символ у М. Савки є віддзеркаленням духовної структури Всесвіту. У мовотворчості поетеси символічного звучання набувають слова-поняття, що містять семи 'світ/світло', які представлені в кореневих морфемах *світ-*, *світл(о)-*, *ясн(о)-*, *срібн(о)-* (*яснопрозорий, срібнотілий*) і семи 'темрява', 'тьма', наявні у кореневих морфемах *ніч-*, *чорн(о)-*, *звір-*, *темн(о)-* (*темнорунний, чорно-кривавий, чорноголосо, звірино, ніч-нічя*). Новотвори із зазначеними семами формують вагомі щодо кількості протилежні за значенням угруповання АЛН.

Часте звертання М. Савки до символічних образів зумовлене вічними темами для поезії добра і зла, життя і смерті, зображення природи, осмислення Всесвіту і місця в ньому людини. Слова-символи, презентовані у словотворчості М. Савки, належать до біблійних, анімалістичних, флористичних назв, а також номінацій явищ природи.

2.3. Авторські номінації Віхти Сад

Словник новотворів поетеси надзвичайно багатогранний, налічує оригінальні новотвори, які мають різний частиномовний статус і формальну новизну.

Найактивніше Віхта Сад створює іменникові інновації: *вилучина, угиння, Дунай-рай, вимул, смерекома*. Оказіональні іменники є важливою складовою творчості поетеси, особливістю її ідіостилю. З якою б метою не вводила поетеса їх у зміст поезії, вони завжди є влучними, високохудожніми та оригінальними: *пелюсти* спідниць на обм'яких бутонах осердя літа (ВСад 11 # 1990).

За лексико-граматичною складовою новотвори Віхти Сад можна розподілити між чотирма основними частиномовними класами: іменником, прикметником, прислівником і дієсловом. Найпоширенішими в словотворчості поетеси є індивідуальноавторські іменники (близько 20 одиниць), які можна об'єднати в такі лексико-семантичні групи: а) назви предметів: *висерп, п'єцик, шнуровиння*; б) абстрактні назви: *знеосила, минущина, невтолення, розпурх*; в) назви частин рослинного походження: *відцвіт, дволист, опліття, пелюста*; г) назви дій, процесів та їхніх результатів: *схлюпін, розхлюп, угиння*.

Особливий клас іменників складають новотвори, що виражають збірні поняття, які вживаються у поетичних контекстах з метою узагальнення, наприклад: *що бринить наче / невизбула інфлюєнца чи кір дітвача* (ВСад 11 # 1990); *Роїться над хвилями піль / комашиння світло мідяне* (ВСад 11 # 1990).

Серед індивідуально-авторської номінації трапляються іменники, в компонент яких входить дія: *у розпурхах перепілок виполовиших / квапся* (ВСад 11 # 1990); *шелестливого затінку / розхлюпу тонколезого* (ВСад 11 # 1990)

До особливої групи індивідуально-авторських іменників можна віднести новотвори з вказівкою на розташування, що вживаються у незвичайному контексті: *На вилучині зерновий пісок / відвогк і ні сліду...* (ВСад 11 # 1990); *А лудяна, помархне нить на прошиві / Понад земного запиналля – / Зір скрапні бризки розпорошує* (ВСад 11 # 1990).

Особливістю словотворчості Віхти Сад є художньо-образне поєднання компонентів, один з яких є рослинного походження. Лексемою із цікавою семантикою у авторки є іменникова інновація *смерекома*. Значення інновації зрозуміле завдяки наявності в автора інформації загального характеру, що включає в себе реалії, різного типу асоціації та символи. Змістовність і поетична виразність новотвору *смерекома* зумовлена його прозорим зв'язком з мотивувальною конструкцією. У контексті це поєднання виглядає так: *Як смерекома сріблисті довгі пасма / Мереж ловець небесний тягне / Из плес неплинних позачасся/ Зринають топляки зодягнені* (ВСад 11 # 1990). З контексту та асоціацій ми розуміємо, що авторка творить особливу назву за допомогою дерева «смерека», що в поєднанні зі словом «кома» має негативну конотацію, оскільки традиційно смерека символізує смерть.

У звичному мовленні говоримо час плине, стає минулим, проте Віхта Сад поєднує ці слова для створення okazіонального: *Синхронізовано тіням відлунює стомлене світло минуцини*. (ВСад 11 # 1990).

Ще однією цікавою лексемою є новотвір *пелюста*, що набуває образного забарвлення у контексті: *Пелюсти спідниць на обм'яких бутонах осердя літа* (ВСад 11 # 1990). Поетеса творить свою інновацію на фоні художнього засобу порівняння, що на семантичному рівні відсилає нас до значення частини рослини (пелюстка).

Рослинний світ завжди був атрибутом української поезії. Письменниця застосовує рослинні компоненти у творенні okazіональних лексем не лише для увиразнення та обрамлення поезії, а й для створення нових понять та значень.

Кожен новотвір з рослинним компонентом має символічне значення і має естетичну функцію у творі. Віхта Сад створює такі інновації для вираження авторської думки, порівняння явищ та предметів з рослинами.

Друге місце у поетичному словнику авторської лексичної номінації Віхти Сад посідають прикметникові авторські лексичні новотвори: *блисливий, буристинний, вишураний, заїмшій, сновигкий*.

Наявність значної кількості прикметників, які належать до різних лексико-граматичних розрядів та семантичних груп підкреслює надзвичайну схильність поетеси до оригінальних засобів вираження думок: *вислизають бринінням перги переліткових крил/ і скоцюблих порожніх ос* (ВСад 11 # 1990).

Проаналізувавши okazіональні прикметники в поетичному словнику Віхти Сад, можна виділити кілька тематичних груп, одиниці яких виражають: 1) ознаки кольору (*буристинний, чорнильно-оплилий*); 2) ознаки предметів за фізичними властивостями, які сприймаються органами зору та слуху (*блисливий, хрусло-ослизлий*); 3) фізичні властивості, зовнішні особливості та інші ознаки людини (*скоцюблій, сподібнений*), 4) динамічні ознаки (*сновигкий*).

Віхта Сад використовує колоритні okazіональні прикметникові новотвори *пструговий, буристинний* аби виокремити предмет з-поміж звичних речей та надати асоціативних значень. Наприклад: *бразимо де перегойдує міт рівновагу/ луни від хвоста пстругових висерпів* (ВСад 11 # 1990); В кімнаті, де вполудне прохолода,/ *Буристинна тиша* черешневим клеєм (ВСад 11 # 1990).

Отже, творення прикметникових okazіональних лексем визначаємо як популярний спосіб у жіночій поезії. Виокремлені прикметникові інновації сприяють увиразненню мовлення та виділяють описаний предмет чи об'єкт серед загальноприйнятих.

У поетичному доробку поетеси заслуговують уваги й дієслівні okazіоналізми, які поділяємо за різними часовими формами. Наприклад, серед дієслів теперішнього часу виокремлюємо: *бразимо, викроснують, крочить*.

Такі одиниці створюють ефект безперервності дії, її нескінченності, вічності. Їх функція полягає у тому, аби зобразити рутину, повторювані дії, загальні істини та закони природи.

Серед okazіональних дієслівних одиниць зі значенням минулого часу розрізняємо: *відвогк, цівкамикували*. Такі лексеми виражають безповоротність подій, створюють відтінок плинності часу.

Цікавим є дієслово у наказовій формі *безгучністьзупинися* звернене безпосередньо до суб'єкта, тому його вплив розглядаємо як найбільш інтенсивний.

Варто зазначити, що okazіональні лексеми класифікуємо за різними дієслівними формами. Серед них зустрічаємо велику кількість інновацій-дієприкметників: *вишураний, виполовиий, заїмилий, насаханий, невизбулий, обтрасканий, перелітковий, розботожений, скоцюблій, сподібнений*.

Okazіональні дієприкметники Віхти Сад експресивні та оригінальні. Вони створюють не лише виразний словесний образ, а й характеризуються високою інформативністю, зумовленою їхніми структурними особливостями: *жальючих шмагань/ розботожених струменів/ смаку сирії дощівки* (ВСад 11 # 1990).

Дієприкметники поєднують в собі ознаки дієслів і прикметників, завдяки чому мають широку семантичну палітру і значні естетичні можливості в художньому мовленні. У мовотворчості здебільшого представлені пасивні дієприкметники, що, як зазначає Г. Вокальчук, здатні умістити в своєму значенні несподівані додаткові смисли, а цим самим – збудити читацьку уяву, примусити читача хай якщо не сприйняти авторське бачення об'єкта зображення, то в усякому разі не залишитися байдужим до результатів словопошуків [1, с. 71].

Серед новотворів Віхти Сад у невеликій кількості представлені прислівники *д'горічерева, кругом-цугом*.

Адвербіальна неолексема *кругом-цугом* порівняльно-уподібнювальної семантики містить у структурі лексичного значення сему 'локальність', що у контексті має значення всеосяжності: *пахнуть осінь фосгенна і повіви вічності...ефіром устяж кругом-цугом за/ квітами* (ВСад 11 # 1990).

Отже, проаналізувавши лексичні інновації Віхти Сад, ми виявили, що найбільшу групу становлять іменникові інновації. Основними лексико-семантичними групами є іменники на позначення рослин та іменники зі значенням абстрактності. У поетичному доробку поетеси заслуговують уваги й дієслівні okazіоналізми, вживані у різних часових формах, з невеликою перевагою теперішньої. Особливе місце займають дієприкметники, які мають

широку семантичну палітру і значні естетичні можливості в художньому мовленні. Серед прикметникових інновацій, які сприяють увиразненню мовлення та виділяють описаний предмет чи об'єкт серед загальноприйнятих, виокремлено декілька тематичних груп.

Більшість інновацій Віхти Сад мають тематику рослинного світу. Письменниця застосовує рослинні компоненти у творенні okazіonal'nykh лексем не лише для увиразнення та обрамлення поезії, а й для створення нових понять та значень.

Кожна лексична інновація, що містить рослинний компонент має символічне значення і підсилює естетичну функцію у творі. Віхта Сад використовує рослинні компоненти у творчості для створення оригінальних слів та вираження авторської думки, порівняння явищ та предметів з рослинами.

2.4. Авторські номінації Ліди Мельник

Словник новотворів поетеси налічує оригінальні інновації, які відносяться до різних частин мови та містять формальну новизну.

Найактивніше Ліда Мельник створює іменникові інновації: *крапка-тире*, *навстіжжся*, *напівспокута*, *пересинь*.

Дослідивши іменники-okazіonalіzми Ліди Мельник було виділено такі тематичні групи: а) назви предметів: *піваркуш*, *піввино*, *півмаска*; б) мовно-літературні поняття: *крапка-тире*, *піввіриш*, *слово-вигнанець*; в) назви емоційно-психічних станів: *напівспокута*, *півбіль*, *півпечаль*; г) назви релігійних понять: *півмолитва*, *півсхизма*; д) назви колірних та просторових понять: *пересинь*, *позапростір*, *стоверстя*.

Як бачимо, у поетичному доробку Ліди Мельник наявні лексичні абстрактні новотвори зі значенням назв емоцій, психологічних станів особи: *напівспокута*, *півбіль*, *півпечаль*. Називаючи узагальнені поняття, частина абстрактних іменників сприймається або нейтрально, або з емоційністю. У поезії Ліди Мельник іменникові інновації з абстрактним значенням підпорядковані індивідуально-авторському задуму, оскільки поетеса прагнула створити й

омовити власну концепцію світу, своє ставлення до навколишньої дійсності, послуговуючись особливо дівраною маркованою лексикою – абстрактними новотворами на позначення назв почуттів, психічного та емоційного стану, що виконують емотивну функцію, наприклад: *Куди тепер?/ Півжінка — півпечаль./ В якій притоці пам'яті втонути?/ В якого трону викрасти печать/ До індугенції своїм напівспокутам?* (ЛМельникб # 1998).

Цікавою лексевою є новотвір *сухозліття*, що набуває метафоричного контексту: *з цих долонь сухозліттям/ сходов ворожбитський орнамент* (ЛМельникб # 1998). Очевидно новотвір утворився від слів «сухий» та «злітати», що асоціативно відсилає нас до осіннього листя.

До узуальних складних за структурою номінацій із нумеративним компонентом-інтенсифікатором відносимо новотвір *стоверстя*, що в контексті звучить так: *тьманий профіль в чужому вікні/ за стоверстям впокорених літ*. (ЛМельникб # 1998). Має значення великої відстані, «за сто верст».

У словнику Ліди Мельник знаходимо номінативні одиниці на позначення понять, безпосередньо пов'язаних із їхньою професійною діяльністю, внаслідок чого поповнюється ряд АЛН з інтегровальною семою «письменник / поет», «мова / слово»: *слово-вигнанець, голослів'я, піваркуш, піввіриш*.

Друге місце серед okazіоналізмів посідають прикметникові авторські лексичні новотвори: *звивинний, купнястий, найнесходенніший, незгорблений, непокривний*. Прикметникові новотвори – це одиниці вторинної лексичної номінації, які віддзеркалюють найсуттєвіші ознаки зображуваного. В основу такої номінації поетеса зазвичай кладе ті ознаки, на які прагне звернути увагу читача.

У поетичних текстах використовуючись переважно одноразово, нові лексеми виконують різноманітні семантико-стилістичні функції:

– надають поезії експресивності, уживаються для досягнення образності, висловлюваної на рівні тексту (*повітрянострусні спроби, слізношлягерна каламуть*);

- сприяють передачі понять, для характеристики яких у мові немає відповідних лексем і таким чином допомагають авторові уникнути описовості (*звивинні шпали, непокривдна чистота*);
- поєднуючи в одному слові протилежні або близькі за змістом поняття, утворюють один виразний, конденсований образ (*тверезо-розважливий хорей*)
- відображаючи сприйняття автором реалій навколишньої дійсності, виконують роль маркерів певної епохи (*одверто-зухвалий світ, соціально-стабільна я, несягненна влада*);
- маючи певний емоційно-оцінний відтінок, служать для вираження автором свого ставлення до тих чи тих предметів та явищ навколишнього світу (*підзоряна акустика*) [13].

Продовжуються експерименти з творенням okazіональних форм вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників, напр.: *керований на віри/ найжиттєствердніше у світі ампуа* (ЛМельникб # 1998); *щоби колись за сотим кілометром/ знайти найнесходеннішу з америк* (ЛМельникб # 1998).

Індивідуально-авторські прикметники в лексиконі Ліди Мельник будуються як за загальномовними, так і за okazіональними моделями, зумовлюючи їхню семантичну, структурну та стилістичну своєрідність.

В індивідуально-авторському словнику поетеси виявлено й дієслівні інновації, які розрізняємо за різними часовими формами. Наприклад, серед дієслів теперішнього часу виокремлюємо: *Тиха ніжність гусне, мов мед/ І скрипалить моїм долоням.* (ЛМельникб # 1998)

Такі одиниці створюють ефект безперервної дії, її нескінченності, вічності. Їх функція полягає у тому, аби зобразити рутину, повторювані дії, загальні істини та закони природи.

Серед okazіональних дієслівних одиниць зі значенням майбутнього часу розрізняємо: *це Водохреща відсльотавить кволістю/ і відлетить на Схід* (ЛМельникб # 1998); *чистоти непокривдної біла крихка іпостась/ переснить позолотою наче й не було зовсім* (ЛМельникб # 1998).

Такі лексеми виражають наміри щодо майбутнього, створюють відтінок обіцянки чи клятви.

Варто зазначити, що okazіональні лексеми класифікуємо за різними дієслівними формами. Серед них зустрічаємо велику кількість інновацій-дієприкметників: *загливілий, замаснілий, недогрішений, перебродилий, перешерхлий*.

Дієприкметники поєднують в собі ознаки дієслів і прикметників, завдяки чому мають широку семантичну палітру і значні естетичні можливості в художньому мовленні: *а вмирають поволі/ немов недогрішений гріх* (ЛМельникб # 1998); *перебродилий мед/ підзоряних акустик* (ЛМельникб # 1998).

Дієприкметникові інновації здатні умістити в своєму значенні несподівані додаткові смисли, а цим самим – збудити читацьку уяву, примусити читача хай якщо не сприйняти авторське бачення об'єкта зображення, то в усякому разі не залишитися байдужим до результатів словопошуків [13, с. 71].

У поетичному арсеналі Ліди Мельник трапляються й прислівникові okazіональні лексеми, які як й іменні, утворені поєднанням слів з афіксальними морфемами. Наприклад: *ще безоскаржно/ губи шукали рим рим* (ЛМельникб # 1998); *приходжу пішки/ повертаю вершо* (ЛМельникб # 1998).

Серед загальної кількості інновацій Ліди Мельник кількість прислівникових okazіоналізмів відносно мала. Проте, незважаючи на кількісний критерій прислівникові інновації формують особливий клас авторських лексичних новотворів у поетичному доробку Ліди Мельник та виконують важливу функцію: *я Кловісе остання із Клотільд/ тому тобі без мене так холерно* (ЛМельникб # 1998).

Отже, проаналізувавши авторські лексичні новотвори Ліди Мельник з семантико-стилістичного аспекту найбільшу групу становлять іменникові інновації. Основними лексико-семантичними групами є іменники на позначення предметів та іменники зі значенням абстрактності.

Серед них виявлено частину лексичних абстрактних новотворів зі значенням назв емоцій, психологічних станів особи. У поезії Ліди Мельник

іменникові інновації з абстрактним значенням підпорядковані індивідуально-авторському задуму, оскільки поетеса прагнула створити й омовити власну концепцію світу, своє ставлення до навколишньої дійсності, послуговуючись особливо дібраною маркованою лексикою – абстрактними новотворами на позначення назв почуттів, психічного та емоційного стану, що виконують емотивну функцію. Друге місце серед okazіоналізмів посідають прикметникові авторські лексичні новотвори. Індивідуально-авторські прикметники в лексиконі Ліди Мельник будуються як за загальномовними, так і за okazіональними моделями, зумовлюючи їхню семантичну, структурну та стилістичну своєрідність.

У поетичному доробку поетеси заслуговують уваги й дієслівні okazіоналізми з різними часовими формами. Особливе місце займають дієприкметники, які мають широку семантичну палітру і значні естетичні можливості в художньому мовленні. У поетичному арсеналі Ліди Мельник наявні й прислівникові okazіональні лексеми, які як й іменні, утворені поєднанням твірних основ з афіксальними морфемами. Прислівникові інновації формують порівняно нечисленний клас авторських лексичних новотворів, але в контексті поетичних творів Ліди Мельник, виконують важливу виражальну функцію.

Отже, Маріанна Кіяновська, Мар'яна Савка, Віхта Сад та Ліда Мельник активно експериментували у сфері okazіонального словотворення. Поодинокі новотвори виявлено у проаналізованих поетичних текстах антології (Олена Галета, Олена Гусейнова, Марія Кривенко, Галина Крук, Ярина Сенчишин, Дарка Сироїд, Ірина Старовойт).

Помітним у словотворчості є значне розширення зображальних можливостей мови унаслідок використання саме авторських лексичних новотворів. Перевага іменникових новотворів над іншими частиномовними класами в жіночій поезії є виявом загальної тенденції до активного творення авторських субстантивів у сфері okazіональної номінації в українській поезії XX–XXI ст.

У творчому доробку М. Кіяновської численними інноваціями представлені іменники, прикметники, прислівники, дієслова, дієприслівники темпоральної семантики, які виражають об'єктивно реальний час, і в їхній семантичній структурі наявна інтегровальна сема «часова віднесеність».

Серед новотворів можна виділити групу із значенням повноти і неповноти вияву ознаки. Також поетеса творить новотвори-дієприслівники, що є рідкісним явищем авторського словотворення.

Тематична група на позначення осіб становить численний і різноманітний щодо семантики корпус номінативних одиниць, серед яких пріоритет належить назвам осіб за професійною діяльністю та за виконанням випадкових дій. Перевага індивідуально-авторських назв осіб над іншими тематичними групами іменникових новотворів є загальною тенденцією українського узуального та okazіонального словотвору ХХ–ХХІ ст.

Звертання М. Кіяновської до символічних образів зумовлене вічними темами для поезії добра і зла, життя і смерті, зображення природи, осмислення Всесвіту і місця в ньому людини. Слова-символи у словотворчості Маріанни Кіяновської належать до біблійних, анімалістичних, флористичних, міфологічних назв, а також номінацій явищ природи.

Однією з визначальних у поезії Мар'яни Савки є група слів, що характеризують жінку взагалі. Часте апелювання поетеси до особи жіночої статі з використанням численної кількості різноманітних номінацій є доказом важливості і значущості образу жінки для Мар'яни Савки, намаганням виразити сутність жіночого єства, показати жінку як вогнище любові, добра, краси.

Фемінікон художньої мови Мар'яни Савки – свідчення багатого внутрішнього світу письменниці, її оригінального художнього мислення, високомайстерного жіночого образотворення. Уся поетична уява Мар'яни Савки пронизана великою кількістю різноманітних жіночих образів, для втілення яких залучена численна кількість іменників зі значенням особи жіночої статі. Усі ж загалом фемінітиви поширені в поезії письменниці надають цілісного, завершеного, виструнченого і певною мірою жіночого характеру.

Серед лексичних інновацій Віхти Сад найбільшу групу становлять іменникові інновації. Основними лексико-семантичними групами є іменники на позначення рослин та іменники зі значенням абстрактності. У поетичному доробку поетеси заслуговують уваги й дієслівні okazіоналізми. Особливе місце займають дієприкметники, які мають широку семантичну палітру і значні естетичні можливості в художньому мовленні. Серед прикметникових інновацій, які сприяють увиразненню мовлення та виділяють описаний предмет чи об'єкт серед загальноприйнятих, виокремлено декілька тематичних груп.

Більшість інновацій Віхти Сад мають тематику рослинного світу. Письменниця застосовує рослинні компоненти у творенні okazіональних лексем не лише для увиразнення та обрамлення поезії, а й для створення нових понять та значень. Номінативні одиниці з рослинним компонентом мають символічне значення і підсилюють естетичну функцію у творі. Віхта Сад використовує рослинні компоненти у новотворах з метою створення оригінальних слів та вираження авторської думки, порівнянюючи явища та предмети з рослинами.

Серед авторських лексичних новотворів Ліди Мельник з семантико-стилістичного аспекту найбільшу групу становлять іменникові інновації. Основними лексико-семантичними групами є іменники на позначення предметів та іменники зі значенням абстрактності. Серед них виявлено частку лексичних абстрактних новотворів зі значенням назв емоцій, психологічних станів особи. У поезії Ліди Мельник іменникові інновації з абстрактним значенням підпорядковані індивідуально-авторському задуму, оскільки поетеса прагнула створити й омовити власну концепцію світу, своє ставлення до навколишньої дійсності, послуговуючись особливо дівраною маркованою лексикою — абстрактними новотворами на позначення назв почуттів, психічного та емоційного стану, що виконують емотивну функцію. Друге місце серед okazіоналізмів посідають прикметникові авторські лексичні новотвори. Індивідуально-авторські прикметники в лексиконі Ліди Мельник будується як за загальномовними, так і за okazіональними моделями, зумовлюючи їхню семантичну, структурну та стилістичну своєрідність.

У поетичному доробку поетеси заслуговують уваги й дієслівні okazіоналізми з різними часовими формами. Особливе місце займають дієприкметники, які мають широку семантичну палітру і значні естетичні можливості в художньому мовленні. У поетичному арсеналі Ліди Мельник зустрічаються й прислівникові okazіональні лексеми, які як й іменні, утворені поєднанням декількох слів або словосполучень. Прислівникові інновації формують порівняно нечисленний клас авторських лексичних новотворів, проте у контексті поетичних творів Ліди Мельник, виконують важливу експресивну функцію.

РОЗДІЛ 3 СПОСОБИ ТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НОМІНАЦІЙ

3.1. Індивідуальний словотвір Маріанни Кіяновської

3.1.1. Префіксація

Загальнопоширеним є твердження про те, що префіксація в українській лінгвальній практиці – привілей дієслів. Однак, на думку О. Стишова, характерною особливістю української мови ХХ сторіччя є активізація іменної, зокрема прикметникової та іменникової, префіксації [62, с. 160].

Протоім'я, прাপеревізник, пратворення, перепрочитання – проста іменникова префіксація. (прото- + ім'я; пра- + перевізник; пра- + творення). Класифікувати ці новотвори як власне okazіональні заважає продуктивність їх словотворчої схеми, з іншого боку, наведені лексичні одиниці не претендують на поширення сфери ужитку, обслуговуючи суто конкретний художній контекст. Отже, перед нами, за системою О.В. Флорі, авторський новотвір у звуженому значенні [67].

Іншомовний префікс прото- підсилює значення словотворчої основи: *Знамення протоімені – криниці /– Гулкі, простоволосі, темнолиці /– З джерел і надр отримують своє* (МКіяновська2 # 1997) пор. (прото + ім'я <- протоім'я) :

Дериваційною базою okazіональних похідних, утворених за допомогою префікса пра-, є здебільшого іменники, які позначають дискретні предмети, тобто речі, факти, явища і т. ін., що підлягають рахункові. Такі іменники засвідчують належність як до категорії істот, так і до категорії неістот. Репрезентує значення давності, споконвічності якогось предмета (у широкому витлумаченні), його ознаки, передування його іншому предмету (ознаці), позначуваному твірним словом, надає похідним одиницям підсилювального значення: *Прাপеревізник сушить веселі весла* (МКіяновська1 # 2014) (пор. пра + творення <- пратворення)

Префікс пере- вказує на повторюваність предмета або явища: *Всі пророцтва – перепочаті*. (МКіяновська5 # 1997) (пор. пере + початий <- перепочатий); *Хочу той камінь знемовити, переректи*. (МКіяновська5 # 1997) (пор. пере + ректи <- переректи).

Непташиний, незапах, неросяний, несмерклий, неплач, неназивання – заперечні прикметники та іменник, скомпоновані за допомогою перетворення частки «не» на співзвучний префікс. За допомогою цієї фігури художник може дозволити собі означення явищ та понять, які піддаються відображенню лише у негативних епітетах. Цей ряд можна вважати okazіональним, бо з погляду етимології зазначене перетворення потребує сильної вжитково-значеннєвої мотивації та не може закріпитися у мовній практиці за відносно короткий проміжок часу.

Привідкритий – очевидно, калька з російського «приоткрытый». Словниками практика вживання не зафіксована; цілком ймовірним є періодичне виникнення лексичної одиниці як потенційного слова у мовленнєвій діяльності носіїв Іменники, що виражають абстрактні поняття, мотивуються прикметниковими і дієслівними основами.

3.1.2. Суфіксація

О. Селіванова зазначає, що, на відміну від префіксів, суфікси приєднуються до основи, а не до слова і здебільшого змінюють частиномовний статус, категорійні ознаки, морфонологічний вигляд твірного слова [58, с. 594].

Відприкметникові іменники із словотвірним значенням узагальненої ознаки творяться за допомогою суфікса: -ість. *Тинистість, укоріненість, недавність, несталість* – надзвичайно характерний для сучасного художнього та публіцистичного мовлення спосіб творення okazіональних слів. Ознаки субстантивуються, відокремлюючись від іменника, який дефінували у своєму природженому прикметниковому стані.

Суфіксальним способом творяться прислівники *руїнно, шафранно*, шляхом додавання до прикметників (руїнний, шафранний) суфікса -о.

Для утворення абстрактних віддієслівних іменників використовуються суфікси *-анн(я)*. *Минання, тривання* – тут субстантивовані не ознаки, а явища, дії. Можемо зауважити, що авторка схильна обертати природну діалектику словесності, де усе взаємопов'язане. М. Кіяновська виокремлює для себе кожний смисл в окремий іменник. Виходячи з того, що основна функція повнозначного слова – номінативна, автор свідомо чи підсвідомо встановлює знак рівності між поняттям «слово» та «іменник», «ім'я».

3.1.3. Суфіксально-префіксальний спосіб

Закурганіти – у діяхронічному словотворенні мало б походити від дієслова «курганіти» (похідного від іменника «курган»), але це «умовне» твірне дієслово також є плодом поетичної творчості авторки. Утворилось додаванням до основи слова *курган* префікса *-за* та суфікса *-і*.

Закаганцювати – очевидно утворилось додаванням до основи слова *каганець* префікса *-за* та суфікса *-юва*.

Змерехтіння – видобуваємо значення okazionalizmu зі значень складових морфем. «Процес перетворення ясної картини чого-небудь у нечітке, мерехтливе зображення чи слід від нього в супроводі затьмарення зору». Теоретично, як віддієслівний іменник, це слово мало б походити від дієслова доконаного виду «змерехтїти», якого не існує у словниковому складі літературної української мови. Утворилось додаванням до основи дієслова *мерехтїти* префікса *-з* та суфікса *-нн*.

Довищенту – це неuzuальний спосіб творення. Слово може бути розглянуто як похідне від «дощенту» та «винищити». *І золотіли інші – золоті,/ Яким зима довищенту зотліла*. Таким чином авторка говорить про винищення живих істот як цілковиту руйнацію неживих об'єктів.

3.1.4. Осново- та словоскладання

Поширеним способом словотвору є складання двох і більше слів, основ або їхніх частин. Наприклад: *підліток-принц, любов-коломбіна, місяць-мефісто, варяг-безбожник, каліка-смітяр, корабель-вітрогон, вітер-самтрап, світ-сад, сонцестрельний, хижоволосий, стоколісний, світлоризий, кінцесвітній*.

а) складання слів: *панна + літо -> Панна-літо; жук + ворожбит -> жук-ворожбит; світ + сад -> світ-сад*; б) складання основи слова зі словом: *заклинач змій -> змієзаклинач; сонце, стріляти->сонцестрельний*; в) складання основ: *сто коліс -> стоколісний; світла риза ->світлоризий*.

Всещасливий, всеприйняти – основоскладання зі значенням всеохопності та, водночас, суцільної цілковитості ознаки за іррегулярною моделлю поєднання. В одному випадку за зразок могло бути взяте слово «всеблагий»; у другому простежується походження безафіксним способом від прикметника «всеприйнятний» або ж від словоскладання прийняти + (кого-небудь) усього (за контекстом). У першому випадку – це п'ятий за О. В. Флорею тип, «системний okazіоналізм». Другий випадок є цілковито непередбаченим та відчутно образно-експресивним, тож це – «власне okazіоналізм», шостий тип за тією ж системою.

Цей спосіб є настільки природнім та зручним для опанування, що складно затвердити, чи є всі слова абсолютно індивідуально-авторським винаходом. За класифікацією О. В. Флорі, «світлоризий» – це четвертий тип авторського словотвору, власне «авторське новоутворення» у вузькому значенні (ще не okazіоналізм, але вже не слово потенційне) [67].

Отже, у поезії М. Кіяновської найбільше okazіональних слів утворено способом префіксації, складання слів та основоскладання. Поетеса активно створює авторські номінації за допомогою багатьох способів українського словотвору. Характерним є те, що велику кількість неологізмів у її поетичному словнику становлять складні номінації, утворені основоскладанням. Для того, щоб охопити зміни в суспільному житті і якомога влучніше передати своє особисте враження від складного розвитку тогочасного суспільства, Маріанна Кіяновська витворює свій неологічний світ різними словотвірними способами.

3.2. Індивідуальний словотвір Мар'яни Савки

3.2.1. Префіксація

За допомогою префіксів від іменників продукуються слова з частиномовним значенням предметності. До активних засобів продукування

оказіональних іменників належить префікс не-, співвідносний за походженням із заперечною часткою. Звідси, відповідно, і значення – «повне заперечення того, що назване твірним словом [37].

Недолюбов, недокровність, не-повертання, нерозлитість, не-син – заперечні прикметники та іменник, скомпоновані за допомогою перетворення частки «не» на співзвучний префікс. За допомогою цієї фігури явища та поняття піддаються відображенню лише у негативних епітетах. Цей ряд можна вважати okazіональним, бо з погляду етимології зазначене перетворення потребує сильної вжитково-значеннєвої мотивації та не може закріпитися у мовній практиці за відносно короткий проміжок часу [37].

Префікс понад- уживається для позначення «перевищення якої-небудь міри, збільшення кількісного вияву того, що назване твірним словом». *Понадреальний* – прикметникова префіксація (*понад-* + *реальний*).

Заслуговують на увагу спільнослов'янські префікси су- та пра-, де перший вказує на суміжність із тим, що названо твірним словом. Праслов'янський префікс пра- певною мірою використовують і для продукування неuzuальних прикметників, у яких він вказує на «давність ознаки, вираженої твірним словом», як-от: *прамама* – іменникова префіксація (*пра-* + *мама*).

3.2.2. Суфіксація

Суфіксальний спосіб словотворення є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого виступає суфікс, приєднаний до твірної основи. Унаслідок суфіксального словотворення спостерігається перехід із одного лексико-граматичного розряду до іншого: частиномовна належність мотивувального й мотивованого відрізняються.

Відприкметникові іменники із словотвірним значенням узагальненої ознаки творяться за допомогою суфікса: -ість: *літість, сніговість* – надзвичайно характерний для сучасного художнього та публіцистичного мовлення спосіб творення okazіональних слів. Ознаки субстантивуються, відокремлюючись від іменника, який дефінували у своєму природженому прикметниковому стані.

Суфіксальним способом творяться прислівники *змійно, звірино*, шляхом додавання до іменників (змія, звір) суфікса -о.

3.2.3. Суфіксально-префіксальний спосіб

Префіксально-суфіксальний спосіб передбачає приєднання до твірної основи форманта перерваної структури, що складається з префікса та суфікса, або конфікса, так званої біморфеми, що виступає засобом вираження дериваційного значення похідного слова й визначає спосіб його словотворення. Відповідний формант є досить затребуваним при неузвальному словотворенні, унаслідок чого оновлюються всі основні лексико-граматичні розряди слів, щоправда, із неоднаковою активністю, як-от іменники [37].

Безчасся – утворилося додаванням до основи час префікса без- та суфікса -я. Префікс без- вказує на «відсутність предмета, ознаки, дії, номіновані дериваційною базою».

Недокровність – утворилося додаванням до основи кров префікса недо- та суфікса -ість.

Префікс пере- вказує на повторюваність предмета або явища: *передзвінний, передзвінно* – утворилося додаванням до основи дзвін префікса -пере та суфікса -н.

Префікс понад- уживається для позначення «перевищення якої-небудь міри, збільшення кількісного вияву того, що назване твірним словом». *Понадсвітній* – утворилося додаванням до основи світ префікса -понад та суфікса -н.

Подекуди трапляються оказіоналізми з префіксом недо-, як-от *недокровність*. Найбільш «популярним» при такому узвальному словотворенні є суфікс -ість зі значенням абстрактної ознаки, приєднуваний здебільшого до прикметникових основ.

3.2.4. Основоскладання

Власне основоскладання є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого виступає інтерфікс, що поєднує кілька твірних основ (основу одного слова й цілого слова). Результатом основоскладання є

складні слова, або композити, як-от: *дереворитм, дрібнокістий, золотогорлий, золотостиглий, дрібнорозсічений, яснопрозорий*.

Основоскладання, за словами Ж. Колоїз, є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого є інтерфікс, що поєднує кілька твірних основ (основу твірного слова та ціле слово) [37, с. 48]. Основоскладання – продуктивний спосіб творення лексичних інновацій.

Наявність інтерфіксів, насамперед -о-, -е-, є специфічною ознакою відповідного способу словотворення. Характер поєднуваних структурних компонентів безпосередньо впливає на процес продукування похідних одиниць. Різні комбінації компонентів дериваційної бази, які виступають мотиваторами композитних утворень, зумовлюють ті чи ті особливості основоскладання, що й визначають його різновид: серед елементарних, некомбінованих способів варто розглядати лише той, який кваліфікують як власне, або чисте, основоскладання.

До неелементарних (комбінованих) способів словотворення слід зараховувати такі різновиди, коли до твірної основи (твірного слова) додається неелементарний за будовою словотворчий засіб, що складається з двох і більше дистантних (перерваних) елементів, за допомогою яких спродуковане відповідне похідне слово і яким визначається спосіб його словотворення. Наприклад: *відотченашити* (від- + отче наш + и-ти) <- *Отче наш*.

3.2.5. Словоскладання

Серед новотворів М. Савки найбільше юкстапозитів. Словоскладання як стилістичний прийом у авторському словотворі відіграє активну роль. Здатність юкстапозитів служити назвами, використання їх у творах як номінативних засобів мови зумовлює їх важливість функціонування у текстах, де вони становлять смислову цілісність. Але структурні компоненти таких утворень, залежно від бажання їх створювача, пов'язуються між собою – на один єдиний випадок, після чого повністю роз'єднуються і можуть більше ніколи не вступати у семантико-стилістичні зв'язки, вони є активними поповнювачами запасів художнього мовлення і поезики і тому становлять цінність на семантико-стилістичному рівні [26].

Іменники, утворені способом словоскладання (юкстапозити), відрізняються від композитів тим, що їх твірною основою стають словосполучення переважно прикладкового типу. М. Плющ зазначає, що творення складних слів супроводжується процесом тісного зближення за семантикою двох компонентів і переростанням в одне слово [52, с. 180]. Таким чином, юкстапозитні утворення не знаходять послідовного засобу лексикографічної кодифікації та інтерпретації, порівняно з афіксальними новотворами. Юкстапозитам, як і власне okazionalnym у вузькому розумінні словам, теж притаманні утворюваність, ненормативність (частковим підтвердженням цих ознак є відсутність фіксації таких найменувань у загальномовних словниках, окрім хіба що номінацій термінологічного характеру), функціональна одноразовість, номінативна факультативність, індивідуальна належність (свідченням цього є відсутність аналогічних номінацій у поетичному лексиконі інших авторів), словотворча похідність (юкстапозити, як і власне okazionalni слова, утворюються за допомогою наявних у мові засобів – відомих мовцям слів, словоформ, морфем) [42].

Г. Ващенко виділяє два типи юкстапозитів: „прикладкові словосполучення слів іменникового виразу, які графічно поєднані рисою та „прикладкові словосполучення, виражені іншими частинами мови, поєднання яких також графічно оформлено рисою [11; 218]. Дослідник виокремлює різновиди двох типів прикладок: прикладкові словосполучення, що мають значення епітетів (Вітер-враг, вірш-безкінечник); прикладкові словосполучення зі значенням порівняння (жінка-воїн, думка-емігрант); [11; 218-227]. Досить вдалою і ґрунтовною, на наш погляд, є класифікація прикладкових сполук, запропонована В. Куценко. Дослідниця виокремлює два типи цих утворень відповідно до їх семантики в широкому розумінні цього поняття, тобто враховує не значення ізольованих компонентів, а їхню співвіднесеність / неспіввіднесеність із реалією об'єктивної дійсності (денотатом), яку позначає дволексемний дериват: а) означувально-означувані прикладки – юкстапозитні сполуки, у яких стрижневе слово знаходиться у препозиції щодо означуваного: (*вітер-враг*,

ангел-експерт, оса-вихрестка, місто-пустеля) б) означувано-означувальні прикладки-юкстапозити, у яких стрижневе слово знаходиться у постпозиції щодо означуваного: (*воскресен-день, страдниця-сестра, спокусник-вітер, дивак-композитор*) [40].

О. Стишов вважає, що іменникові новотвори-юкстапозити є поєднанням елементів, кожен із яких репрезентує окрему лексему, самотійну і синтаксично неподільну за межами конструкції. Отже, зрозуміти семантичне навантаження складених субстантивів як єдиного цілого можна, лише спираючись на значення кожного з них окремо [63; 151]. Таким чином, прикладкову сполуку можна трактувати як єдину неподільну оказіональну одиницю, оскільки її компоненти самотійно несуть інше стилістичне навантаження і мають різне значення у залежності від контекстного оточення. Часто у мові художніх творів автори використовують оказіональні юкстапозитні сполуки, надаючи їм пейоративного або мейоративного забарвлення. Тому, на наш погляд, за експресивно-оцінною характеристикою всі іменникові юкстапозити можна поділити на такі види: 1) юкстапозити-демінутиви – прикладкові сполучення, у яких один або обидва компоненти мають у своєму складі зменшувально-пестливі суфікси, напр.: *одноденка-комашка, щілина-віконце*; 2) юкстапозити-аугментативи – прикладкові сполуки, у яких один компонент (рідше – обидва) має у своєму складі суфікси згрублості: *каліка-потвора*; 3) юкстапозити-номінативи – прикладкові сполуки, що лише називають щось / когось, не даючи ніякої експресивно-оцінної характеристики. Такі поєднання слів не містять ні аугментативних, ні демінутивних суфіксів. Наприклад: *айстра-тангеро, акварель-зізнання, ангел-експерт, вино-отрута, вікно-вітрина, вікно-ікона, двері-вітражі, дерево-гобелен, хмара-вершки, туш-перо, трави-сухостої, щілина-віконце, постать-невидимка, птаха-музика, сінник-ложе, скрипка-віола, стеблина-колода*.

Особливістю словотворчості М. Савки є майстерне поєднання в одній складеній номінації загально- і рідковживаного компонентів. Лексевою із цікавою семантикою у авторки є іменник-юкстапозит *айстра-тангеро*. Це

типовий приклад використання інновації, значення котрої зрозуміле завдяки наявності в автора й читача так званого вертикального контексту, тобто тієї інформації загального характеру, що включає в себе реалії, різного типу асоціації та алюзії. Змістовність і поетична виразність новотвору айстра-тангеро зумовлена його прозорим зв'язком з мотивувальною конструкцією. У контексті це поєднання виглядає так: *айстра мого прищестя / айстра-тангеро* (МСавка9:15 # 2012).

Айстра – трав'яниста декоративна рослина з великими квітками різного забарвлення. Тангеро – це танцюрист аргентинського танго. У такому поєднанні це слово означає квітку, яка асоціюється з цим танцем. З контексту ми дізнаємось, що ця айстра є символом прищестя, тобто відродження.

Ще один оригінальний юкстапозит *вихрестка-оса*, що в контексті звучить так: *Лиш бджоли побійся православної, Як і тої вихрестки-оси*. (МСавка9:325 # 2010). Вихрестка – та, що прийняла християнство. Оса – комаха, що жалить. Ця лексема належить до релігійної тематики, але у такому поєднанні має негативне значення.

Ще одним цікавим прикладом є лексема *лист-лелітка* – в контексті: *І летять у розкриті вікна / пересохлі листи-лелітки* (МСавка9:91 # 1998). *Лист-лелітка* – пожовкле листя з золотим відблиском, оскільки *лелітка* – блискуче кружальце для прикрас. У цьому значенні листки з дерев порівнюються з лелітками.

Поетеса активно створює авторські номінації за допомогою багатьох способів українського словотвору. Та серед новотворів М. Савки найбільше юкстапозитів. Здатність юкстапозитів служити назвами, використання їх у творах як номінативних засобів мови зумовлює їх важливість функціонування у текстах поетеси, де вони становлять смислову цілісність.

Характерним є те, що велику кількість неологізмів у її поетичному словнику становлять складні номінації, утворені словоскладанням. Для того, щоб охопити зміни в суспільному житті і якомога влучніше передати своє особисте враження

від складного розвитку тогочасного суспільства, Мар'яна Савка витворює свій неологічний світ різними словотвірними способами.

3.3. Індивідуальний словотвір Віхти Сад

3.3.1. Префіксація

Одним із поширених способів творення okazіональних слів у поетичному доробку Віхти Сад є префіксація. За допомогою префіксів від іменників продукуються слова з частиномовним значенням предметності.

Подекуди префікс роз- надає неuzuальному іменнику значення «поширення дії»: у *розпурхах перепілок виполовиших/ квапся* (ВСад 11 # 1990); (пор.: роз + пурхати ← розпурх), або – «надмірності»: *шелестливого затінку/ розхлюпу тонколезого* (ВСад 11 # 1990) (пор.: роз+хлюпати ← розхлюп).

Частовживаний дієслівний префікс ви- у віддієслівних іменниках має значення повної завершеності: *вимулом мертвої річки тхнуть/ де на дні її русла змілілого/ рубцюється західне небо* (ВСад 11 # 1990); (пор.: ви + мул ← вимул); *бразимо де перегойдує міт рівновагу/ луни від хвоста пстругових висернів* (ВСад 11 # 1990); (пор.: ви + серп ← висерп).

Префікс від- додається насамперед до іменникової дериваційної бази, надає іменникам значення завершення, названої твірним словом: *дарма озиратись/ відцвіти глodu* (ВСад 11 # 1990).

За допомогою двох префіксів твориться новотвір *знеосила*. Префікс з- поєднується з іншомовним префіксом нео- (від дав. -гр. νεον, що означає «новий»): *І глибше, глибше повз знеосил і знемогу, / Попри потьмари безнадії* (ВСад 11 # 1990); (пор.: з + нео + сила ← знеосила).

В українській мові виключно іменного характеру набув префікс уз-, що виник з давньоруського въз-: *уже тане світла щока і узбрів'я/ кришиться вишураною яєчною шкаралупою* (ВСад 11 # 1990).

Цікавим прикладом є okazіональний прислівник, що утворився шляхом додавання архаїчного префікса д-: *намагаюсь схопити тебе щезаючу/ та вже й погляд випарувався/ і рибини очей д'горічерева* (ВСад 11 # 1990).

3.3.2. Суфіксація

Суфіксальний спосіб словотворення, або суфіксація, є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого виступає суфікс, приєднаний до твірної основи. Унаслідок суфіксального словотворення спостерігається перехід із одного лексико-граматичного розряду до іншого: частиномовна належність мотивувального й мотивованого відрізняються, як-от: *В кімнаті, де вполудне прохолода,*/ *Бурштинна тиша черешневим клеєм* (ВСад 11 # 1990) (пор.: буршт + инн + ий ← бурштин); *роїться над хвилями піль/ комашиння світло мідяне* (ВСад 11 # 1990) (пор.: комаш + -инн + -я ← комаха).

Для позначення осіб за різними якісними ознаками вживається суфікс -ач: *що бринить наче/ невизбула інфлюенца чи кір дітвача* (ВСад 11 # 1990), у цьому випадку має значення збірності.

Прикметникові okazіоналізми характеризуються обмеженою кількістю словотворчих засобів, що приєднуються до твірних основ слів різної частиномовної належності, зокрема іменників: суфікс -лив-: *і лиштви не чуть як полощеться/ об трави/ високі чи шпичі блисливі/ коліс роверових* (ВСад 11 # 1990) (пор.: блис + лив-ий ← блискати).

3.3.3. Префіксально-суфіксальний спосіб

Префіксально-суфіксальний спосіб передбачає приєднання до твірної основи форманта перерваної структури, що складається з префікса та суфікса, або конфікса, так званої біморфеми, що виступає засобом вираження дериваційного значення похідного слова й визначає спосіб його словотворення. Відповідний формант є досить затребуваним при неузуському словотворенні, унаслідок чого оновлюються всі основні лексико-граматичні розряди слів, щоправда, із неоднаковою активністю, як-от іменники: *На вилучині зерновий пісок/ відвогк і ні сліду...* (ВСад 11 # 1990) (пор.: ви+луч+ин + а ← лук); *кремезними кронами/ коринфського ордеру/ перевиті опліттям аканту* (ВСад 11 # 1990) (пор.: о + пліт + т + й + а ← пліт) [37].

Невтолення – утворилося шляхом додавання префікса не- та суфікса –енн. До активних засобів продукування okazіональних іменників належить префікс

не-, співвідносний за походженням із заперечною часткою. Звідси, відповідно, і значення – «повне заперечення того, що назване твірним словом [37].

Заперечні прикметники та іменник, скомпоновані за допомогою перетворення частки «не» на співзвучний префікс. За допомогою цієї фігури явища та поняття піддаються відображенню лише у негативних епітетах. Цей ряд можна вважати okazіональним, бо з погляду етимології зазначене перетворення потребує сильної вжитково-значеннєвої мотивації та не може закріпитися у мовній практиці за відносно короткий проміжок часу [37].

3.3.4. Осново- та словоскладання

Власне основоскладання є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого виступає інтерфікс, що поєднує кілька твірних основ (основу одного слова й цілого слова). Результатом основоскладання є складні слова, або композити, як-от: *троянда координат розбруньковується прихищена дволистям лівої легені* (ВСад 11 # 1990) (пор.: дв- + -о- + -листя ← два, листи).

Словоскладанням утворено прислівник *кругом-цугом*, повторенням співзвучного слова: *пахнуть осінь фосгенна і повіви вічності...ефіром устяж кругом-цугом за/ квітами* (ВСад 11 # 1990).

Подекуди рівноправність слів-мотиваторів засвідчується й написанням похідного прикметника через дефіс: *протягу хрусло-ослизлого/ Вітряної перспективи*. (ВСад 11 # 1990) (пор.: хрусл + о + ослизлий ← хруслий і ослизлий).

Компоненти дериваційної бази, ґрунтовані на залежності, різнотипності, організовані здебільшого за моделлю сурядного словосполучення, де поєднуються два прикметники: *з печаттю чорнильно-оплилих тавр/ на паперовій флотилі/ на шелестючі журавлики* (ВСад 11 # 1990) (пор.: чорнильн + о + оплилий ← чорнильний і оплилий).

Розширюється використання загалом рідкісних і нетрадиційних для української деривації способів творення АЛН, зокрема контамінації: *Як*

смерекома срібlistі довгі пасма/ Мереж ловець небесний тягне (ВСад 11 # 1990) (від смерека + кома).

До неелементарних способів словотворення слід зараховувати й зрощення – неморфологічний спосіб словотворення, коли похідний дериват утворюється на базі синтаксично вільного словосполучення, компоненти якого зливаються в єдину цілісну одиницю без будь-яких формально-граматичних змін [37]. Наприклад: *і долоні німі стокрот підсилюючи лунку безгучністьзупинися зупиняйся* (ВСад 11 # 1990).

Простежуємо тенденцію використання префіксального та префіксально-суфіксального способів як найпоширеніших способів деривації серед новотворів Віхти Сад. Припускаємо, що саме вони дають змогу якнайповніше виразити креативні думки автора та допомагають створити незвичайні відтінки значень. Нове поняття не лише обростає додатковими смисловими елементами, але й привертає увагу реципієнта.

3.4. Індивідуальний словотвір Ліди Мельник

3.4.1. Префіксація

Одним із поширених способів творення авторських номінацій у поетичному доробку Ліди Мельник є префіксація. За допомогою префіксів від іменників продукуються слова з частиномовним значенням предметності.

Досить продуктивною в аналізовану матеріалі є словотвірна модель іменників (подекуди прикметників) з елементами пів-, напів-, що вказують на неповноту вияву ознаки. У поетичному мовленні Ліди Мельник функціонують новотвори із префіксом пів-, на який припадає основне експресивно-емоційне навантаження. Вони використовуються поетесою для створенні метафоричної картини. Ці префіксоїди, вступаючи в незвичні словотвірні зв'язки, утворюють оригінальні, емоційно й семантично виразні оцінні лексеми. Утворені в такий спосіб слова є засобом емоційної оцінки людського стану: *Куди тепер?/ Півжінка — півпечаль*. (ЛМельник6 # 1998); *Я прослизну/ (півмаска — півколаж)/ До Вас в липкі напіввідкриті двері*. (ЛМельник6 # 1998); *Я прослизну/ (півмаска*

— *півколаж*)/ *До Вас в липкі напіввідкриті двері.* (ЛМельникб # 1998); *Вуста печуть півболем — піввином,/ З них кожен звук — півсхизма — півмолитва.* (ЛМельникб # 1998). Активізується використання окремих словотвірних афіксів та афіксоїдів (українських і запозичених з інших мов) у процесі творення АЛН різних частиномовних класів.

Подекуди трапляються інновації з префіксом напів-: *в якого трону викрасти печать/ До індульгенції своїм напівспокутам?* (ЛМельникб # 1998). У прикметниках на позначення матеріалу напів- набуває значення «навіп із чимось». Появу варіанта напів- можна пояснити тенденцією до уникнення багатозначності пів-, до чіткої диференціації значень. Разом з тим повна семантична тотожність у ряді значень пів- і напів- може служити доказом перетворення пів- на афікс (афіксальний характер напів-, здається, сумнівів не викликає).

Префікс пере- вказує на повторюваність предмета або явища: *я знову там де ситить пересинь/ де кожен слід взивається на ймення* (ЛМельникб # 1998); (*пере-* + *синь* ← *пересинь*)

У дієсловах, зокрема й у дієслівних формах, префікс означає значення «повторюваності дії»: *чистоти непокривдної біла крихка іпостась/ переснить позолотою наче й не було зовсім* (ЛМельникб # 1998) (пор.: *пере-* + *снити* ← *переснити*).

Найбільш чітко префікс під- проявляє своє просторове значення у поєднанні з дієсловами, що означають конкретне пересування чи переміщення або ж повторюване виконання дії: *Життя станцює свій химерний “денс”,/ Мої вірші тихенько підмугиче...* (ЛМельникб # 1998).

3.4.2. Суфіксація

У суфіксальному словотворенні спостерігається перехід із одного лексико-граматичного розряду до іншого: частиномовна належність мотивуючого й мотивованого відрізняються, як-от: *пригвинтіть сірий нуль/ циферблати півкуль/ наостанок звивинні шпали* (ЛМельникб # 1998). (*звивина* + *-н* ← *звивинний*).

Кожен лексико-граматичний розряд має, так би мовити, свій набір словотворчих суфіксальних засобів, план вираження і план змісту. До того ж формант, що додається у процесі продукування до твірної основи мотивуючого слова, може бути матеріально вираженим або нульовим, як-от: *Тиха ніжність гусне, мов мед/ І скрипалить* моїм долоням. (ЛМельникб # 1998) (пор.: скрипал+и-ти ← скрипаль).

Для творення прикметників, мотивованих дієслівними основами, використовуються суфікси *-аст-(-яст-)*, що виражають неповноту, частковість виявлення ознаки: *в купнястій гальбі шипіло б пиво/ і жовтий присмерк потрохи б сивів* (ЛМельникб # 1998) (пор.: куп + -н + -яст + ий ← купа).

Оказіональні прислівники творяться зазвичай відповідно до словотвірних норм сучасної української мови, а тому сприймаються як цілком зрозумілі читачеві лексичні елементи контексту, наприклад: *я Кловісе/ остання із Клотільд/ тому тобі рекомо бути першим* (ЛМельникб # 1998) (пор.: реком + -о ← рекомий); *я Кловісе остання із Клотільд/ тому тобі без мене так холерно* (ЛМельникб # 1998) (пор.: холерн + -н- + -о ← холера).

3.4.3. Префіксально-суфіксальний спосіб

Префіксально-суфіксальний спосіб передбачає приєднання до твірної основи форманта, що складається з префікса та суфікса (конфікса). Цей словотвірний тип є продуктивним в okazіональній деривації: *непокривдний, незгорблений, несягнений, перебродилий, перешерхлий*.

В контексті це звучить так: *чистоти непокривдної біла крихка іпостась/ переснить позолотою наче й не було зовсім* (ЛМельникб # 1998) (пор.: -не + -по + кривд + -н + ий ← кривда); *І хмелію між млива облич/ Несягненною досі владою*. (ЛМельникб # 1998) (пор.: -не + сягнен + -н + ий ← сягати); *перебродилий мед/ підзоряних акустик* (ЛМельникб # 1998) (пор.: -пере + брод + -ил + ий ← бродити); *я пам'ятаю все/ незгорблені дерева* (ЛМельникб # 1998) (пор.: -не + -з + горб + -л + -ен + ий ← горб).

3.4.4. Осново- та словоскладання

Власне основоскладання, за словами Ж. Колоїз, є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого є інтерфікс, що поєднує кілька твірних основ (основу твірного слова та ціле слово) [37, с. 48]. За характером відношень між основами, що формують складне слово, переважна більшість okazіональних номінацій є композитами з підрядним зв'язком між твірними основами. Залежно від частиномовної належності опорного компонента композити поділяють на дві групи – дієслівні та іменникові. Серед неолексем, утворених власне основоскладанням, у мовотворчій практиці представлені іменникові, прикметникові неoderивати, найпоширенішими серед яких є okazіоналізми, сконструйовані на базі атрибутивної синтагми «ім. + ім.» [37]: *В мене талант. І амбіцій, амбіцій без ліку!.. / Наче прихистку шукають слова-вигнанці* (ЛМельникб # 1998); «прикм. + прикм.»: *Я порядна, цнотлива і соціально-стабільна — компостую в брудному трамваї квиток і душу.* (ЛМельникб # 1998); *щоб в пам'яті своїй слиняво-довгій/ перетравити в'янучі серця* (ЛМельникб # 1998); *а насправді заїжджена/ слізношлягерна* каламуть (ЛМельникб # 1998); будь-які галасливі муки/ *повітрянострусні* спроби (ЛМельникб # 1998).

Отже, найбільш поширеним способом творення авторських лексичних новотворів Ліди Мельник є префіксальний спосіб. На нашу думку, саме він дає змогу якнайповніше виразити думки автора та допомагають створити незвичайні образні значення. Інновації не лише набувають додаткових смислів, але й привертають увагу читача.

У доробку М. Кіяновської найбільше okazіональних слів утворено способом префіксації, складання слів та основоскладання. Поетеса активно створює авторські номінації за допомогою багатьох способів українського словотвору. Характерним є те, що велику кількість неологізмів у її поетичному словнику становлять складні номінації, утворені основоскладанням. Для того, щоб охопити зміни у суспільному житті і якомога влучніше передати своє особисте

враження від складного розвитку тогочасного суспільства, Маріанна Кіяновська витворює свій неологічний світ різними словотвірними способами.

Для творення okazіональних слів Мар'яна Савка використовує майже всі способи словотвору української мови. Характерним є те, що велику кількість неологізмів у її поетичному словнику становлять складні номінації, утворені словоскладанням.

Серед новотворів Мар'яни Савки найбільше юкстапозитів. Вони становлять значну кількість серед okazіоналізмів, оскільки є найбільш виразним засобом позначення різноманітних реалій і понять матеріального та духовного життя.

Простежуємо тенденцію використання префіксального та префіксально-суфіксального способів як найпоширеніших способів деривації серед новотворів Віхти Сад. Вони дають змогу найкраще виразити креативні думки автора та допомагають створити незвичайні відтінки значень. Нове поняття не лише обростає додатковими смисловими елементами, але й привертає увагу читача.

ВИСНОВКИ

У XX – XXI столітті під впливом чинників позамовного характеру – політичних, економічних, соціокультурних, науково-технічних змін, у житті суспільства відбуваються зміни і в царині словотворення, активно поповнюється словник авторських інновацій. Жіноча поезія набуває все більшої популярності.

Авторські лексичні новотвори – це різновид вторинної лексичної номінації, в них містяться найсуттєвіші, на думку автора, ознаки зображуваного, якийсь особливий зміст, що є засобом вираження індивідуально-авторського ставлення; в основу таких номінацій кладуться ознаки, що привертають увагу реципієнта новою інформацією. Індивідуально-авторські новотвори – це слова з семантично ускладненим значенням, більш ємним порівняно із узуальним значенням його контекстуальних синонімів, яке точніше відповідає зображуваній автором дійсності.

Оказіоналізми беруть участь у створенні оцінної перспективи тексту, допомагають висловити авторську інтенцію або коректують вже наявну номінацію, що дозволяє використовувати їх в номінативно-оцінній функції. Доречність вживання у поетичному дискурсі подібних утворень підтверджується тенденцією до збільшення випадків використання слів із оказіональним значенням у сучасних митців слова, оскільки вдало створені інновації є продуктивним засобом відтворення найтонших відтінків зображуваної дійсності, що, в свою чергу, в майбутньому дозволить продовжити різноаспектне студіювання питання функціонування оказіоналізмів у поетичному дискурсі.

Отже, авторським лексичним (в аспекті досліджуваної проблеми – поетичним) новотвором (АЛН) є мовленнєве утворення, що виникло в процесі індивідуального творчого акту як результат свідомого порушення автором мовної норми з метою реалізації певних мовно-естетичних завдань.

Значний внесок у творення нових мовновиражальних засобів зробили Маріанна Кіяновська, Мар'яна Савка, Віхта Сад та Ліда Мельник.

Здійснене дослідження поетичного доробку засвідчило наявність у творчості кожної з письменниць близько 100 АЛН, що дало можливість укласти їх персональні словники авторських лексичних новотворів. Індивідуально-авторські неологізми поетес відзначаються семантичною місткістю та структурною різноманітністю.

Пишучи поезії впродовж життя, письменниці у різні роки творили різну кількість авторських неологізмів. Домінантною групою із-поміж усіх АЛН є okazіонально-предметні номінації, яким за кількістю значно поступаються інновації з атрибутивним значенням, АЛН на позначення дії / стану та адвербіальні одиниці.

Велику кількість неологізмів у поетичному словнику Мар'яни Савки становлять складні номінації, утворені словоскладанням. Серед новотворів М. Савки найбільше юкстапозитів. Вони становлять значну кількість серед okazіоналізмів, оскільки є найбільш виразним засобом позначення різноманітних реалій і понять матеріального та духовного життя.

Серед новотворів Віхти Сад та Ліди Мельник є тенденція використання префіксального та префіксально-суфіксального способів як найпоширеніших способів деривації

У поетичному доробку Ліди Мельник з семантико-стилістичного аспекту найбільшу групу становлять іменникові інновації. Основними лексико-семантичними групами є іменники на позначення предметів та іменники зі значенням абстрактності.

Більшість інновацій Віхти Сад мають тематику рослинного світу. Письменниця використовує рослинні компоненти у творенні okazіональних лексем не лише для увиразнення та обрамлення поезії, а й для створення нових понять та значень. Кожна номінативна одиниця з рослинним компонентом має символічне значення і підсилює естетичну функцію у творі. Віхта Сад використовує рослинні компоненти у творчості для створення лексичних інновацій та вираження авторської думки, порівняння явищ та предметів з рослинами.

Мар'яна Савка творить новотвори, в яких часто звертається до образу жінки. Фемінікон художньої мови Мар'яни Савки – свідчення багатого внутрішнього світу письменниці, її оригінального художнього мислення, високомайстерного жіночого образотворення. Уся поетична уява Мар'яни Савки пронизана великою кількістю різноманітних жіночих образів, для втілення яких залучена численна кількість новотворів зі значенням особи жіночої статі. Усі ж загалом фемінітиви поширені в поезії письменниці надають цілісного, завершеного, виструнченого і певною мірою жіночого характеру.

У творчому доробку Маріанни Кіяновської численними інноваціями представлені іменники, прикметники, прислівники, дієслова, дієприслівники темпоральної семантики, які виражають об'єктивно реальний час, і в їхній семантичній структурі наявна інтегровальна сема «часова віднесеність».

Особливістю у творчому доробку Маріанни Кіяновської є новотвори-дієприслівники, що є рідкісним явищем авторського словотворення. Також серед новотворів можна виділити групу із значенням повноти і неповноти вияву ознаки.

Словотворча практика Маріанни Кіяновської є виявом загальних тенденцій в українській поезії ХХ століття, а саме – створення нових мовно-естетичних засобів вираження як нового змісту, так і вже позначених узуальними одиницями фрагментів позамовної дійсності. Помітним у її словотворчості є значне розширення зображальних можливостей мови унаслідок використання саме авторських лексичних новотворів.

Авторські лексичні новотвори у поетичній творчості письменниць допомагають сформувати глибоко індивідуальну поетичну мову, яка віддзеркалює фрагменти дійсності та особливості їхнього світогляду. Інновації розширюють стилістичні можливості мови і слугують виражальними засобами в процесі найменування предметів, явищ, ознак тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адах Н. А. Авторські лексичні новотвори Василя Барки (семантико-дериваційний та лексикографічний аспекти) / Н. А. Адах ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Рівне : Видавництво Олега Зеня, 2007. 136 с.
2. Александрова О. И. Неологизмы и окказионализма / О. И. Александрова // Вопросы современного русского словообразования, лексики и стилистики. – Куйбышев : Глобус, 2004. – С. 90–96.
3. Архангельська А. М. Новотвори-фемінітиви в українській мові нової доби: неологізми, окказіоналізми чи ефемеризми? / А. М. Архангельська // Неологічні назви осіб у сучасних слов'янських мовах : [монографія] / [Г. М. Вокальчук, А. М. Архангельська, О. А. Стишов, Ю. П. Маслова, В. В. Максимчук] ; відп. ред. Г. М. Вокальчук. – Рівне – Оломоуць : Вид-во НаУ «Острозька академія», 2011. – С. 67–122. – (Лексикографічна серія «Українська індивідуально-авторська неографія» ; вип. 6).
4. Бабенко Н. Г. Окказиональное в художественном тексте. Структурно-семантический анализ : учебное пособие [Електронний ресурс] / Н. Г. Бабенко. – Калининград : Калининградский университет. – 1997. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/Article/baben_okk.Php
5. Бабій І. М. Структурно-семантична характеристика авторських неологізмів у романі-баладі «Дім на горі» В. Шевчука / І. М. Бабій // Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках : V Международная научная конференция (Днепропетровск, ДНУ имени Олеся Гончара, 7 – 8 апреля 2011 г.) : материалы / составитель Т. С. Пристайко. – Дніпропетровськ : Нова ідеологія, 2011. – С. 17–20.
6. Біловус Л. І. Теорія інтертекстуальності: становлення понять, тлумачення термінів, систематика / Л. І. Біловус. – Тернопіль : Видавець Стародубець, 2003. – 36 с.
7. Брітікова К. В. Узуальне та окказіональне в інноваціях сучасної української мови: тенденції оновлення лексико-словотвірної категорії назв особи :

- автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / К. В. Брітікова. – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2007. – 21 с.
8. Брус М. П. Становлення лінгвальної категорії жіночості / М. П. Брус // Вісник Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Філологія. – 2006. – Вип. XI–XII. – С. 39–45.
 9. Брус М. П. Фемінітиви в художній мові Олександра Олеся / М. П. Брус // Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологія». – Суми : Сумський держ. університет, 2008. – № 2. – С. 18–24.
 10. Булаховський Л. А. Виникнення і розвиток літературних мов / Леонід Арсенійович Булаховський // Вибрані праці : [у 5 т.]. – Київ : Мовознавство, 1947. – Т. 4–5. – С. 116–173.
 11. Ващенко В. С. Художнє значення прикладкових словосполучень у Шевченковій мові / В. С. Ващенко // Ващенко В. С. Мова Тараса Шевченка. – Х. : Вид-во Харківського держ. у-нту, 1963. – С. 216–233.
 12. Вознюк Т. Граматичні групи авторських метафор / Т. Вознюк // Дивослово. – 2010. – № 9. – С. 47–50.
 13. Вокальчук Г. М. Авторський неологізм в українській поезії XX століття (лексикографічний аспект) : монографія / Г. М. Вокальчук ; за ред. А. П. Грищенка. – Рівне : Науково-видавничий центр «Перспектива», 2004. – 524 с.
 14. Вокальчук Г. М. Оказіональні лексичні новотвори в українській поезії XX століття : автореф. дис. ... доктора філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Г. М. Вокальчук. – К. : НАН України, Ін-т укр. мови, 2009. – 41 с.
 15. Вокальчук Г. М. Підтекстотворчий потенціал авторських лексичних інновацій / Г. М. Вокальчук, А. Л. Матчук // Динамічні процеси в граматиці і лексичному складі сучасних слов'янських мов : збірник наукових праць учасників Міжнародної наукової конференції, присвяченої пам'яті професора К. Ф. Шульжука (Рівне, 19 – 20 травня 2011 р.). – Рівне, Оломоуць : Вид-во НаУ «Острозька академія», 2011. – С. 184–188.

16. Вокальчук Г. М. Словотворчість українських поетів ХХ століття : [монографія] / Г. М. Вокальчук ; відпр. ред. С. Я. Єрмоленко. – Острог : Національний університет «Острозька академія», 2008. – 536 с.
17. Гаврилюк Н. В. Київські неокласики: словотворчість / Н. В. Гаврилюк ; відп. ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : Національний університет «Острозька академія», 2009. – 216 с. (Лексикографічна серія «Індивідуально-авторська неографія» ; вип. 2).
18. Гак В. О современной французской неологии. Новые слова и словари новых слов / В. Гак. – Л. : Наука, 1978. – С. 37–52.
19. Голобородько К. Ю. Поетическое творчество и проблемы идиостиля : [монографія] / К. Ю. Голобородько. – Херсон : Олди-плюс, 2001. – 168 с.
20. Гузьо Г. Маріанна Кіяновська: «Протистояння на мовному ґрунті відкине нас у Середньовіччя» [Електронний ресурс] / Г. Гузьо. – Режим доступу : <https://wz.lviv.ua/interview/122720-marianna-kiyanovska-protystoiannia-na-movnomu-grunti-vidkyne-nas-u-serednovichchia>
21. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / В. Гумбольдт ; [пер. с нем.]. – М. : Прогресс, 1984. – 397 с.
22. Дорошенко К. С. Ідіостиль Маріанни Кіяновської: лексично-образна сфера [Електронний ресурс] / К. С. Дорошенко. – Режим доступу до ресурсу: http://philology.knu.ua/library/zagal/Literaturoznachchi_studii_2012_35/166_170.pdf.
23. Етимологічний словник української мови : [у 7 т.] / ред. кол. О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. – Київ : Наук. думка, 1985. – Т. 2. – С. 205–206.
24. Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд / под. ред. О. Н. Трубачева. – М. : Наука, 1978. – Вып. 5. – С. 17–18.

25. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор. – Київ : Либідь, 2001. – 224 с.
26. Жижома О. О. Індивідуально-авторські новотвори в поетичному дискурсі 80–90-х років ХХ століття : дис ... кандидата філол. наук : спец. 10.02.01 / Жижома Олена Олександрівна. – Донецьк, 2003. – 250 с.
27. Загнітко А. Естетичне навантаження okazіоналізмів у поезії. В. Стуса / А. Загнітко // Лінгвістичні студії : збірка наукових праць. – Донецьк, 2001. – Вип. 8. – С. 208–216.
28. Ільницький Д. Маріанна Кіяновська: «Мені вистачає інтриг у літературі» [Електронний ресурс] / Д. Ільницький. – Режим доступу : https://dt.ua/SOCIETY/marianna_kiyanovska_meni_vistachae_intrig_u_literat_uri.html
29. Калашник В. С. Okazіональне словотворення як спосіб концептуалізації художнього світу поета (за ідіостілями Василя Стуса) / В. С. Калашник // Людина та образ у світі мови : вибрані статті. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – С. 200–206.
30. Калашник В. С. Поетичний словотвір Яра Славутича (на матеріалі поеми «Моя доба») / В. С. Калашник // Людина та образ у світі мови : вибрані статті. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – С. 172–175.
31. Касьянова Л. Ю. Когнитивно-дискурсивная неология: изменение вектора исследовательского поиска / Л. Ю. Касьянова // Лексикограмматические инновации в современных славянских языках : материалы IV Международной научной конференции. Днепропетровск, 9 – 10 апреля 2009 г. / [состав. Т. С. Пристайко]. – Дніпропетровськ : Пороги, 2009. – С. 14–17.
32. Колоїз Ж. В. Okazіональна деривація: теоретичний та функціонально-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01 / Ж. В. Колоїз. – Київ : НАН України. Ін-т української мови, 2007. – 41 с.

33. Колоїз Ж. В. Оказіональність / узуальність як концептуальна лінгвістична категорія / Ж. В. Колоїз // Українська мова. – 2006. – № 1. – С. 71–81.
34. Колоїз Ж. В. Поняття про окказіоналізм, його диференційні ознаки / Ж. В. Колоїз // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Харків : Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2006. – № 745. Серія «Філологія». – Випуск 49. – С. 10–16.
35. Колоїз Ж. В. Українська неологія: здобутки та перспективи / Ж. В. Колоїз // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Філологія. Мовознавство. - 2009. - Т. 105. – Вип. 92. – С. 57–62.
36. Колоїз Ж. В. Українська окказіональна деривація / Ж. В. Колоїз. – Київ : Акцент, 2007. – 311 с.
37. Колоїз Ж. В. Неузуальне словотворення : [монографія] / Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : НПП Астерікс, 2015. – 156 с.
38. Котелова Н. З. Первый опыт лексикографирования русских неологизмов / Н. З. Котелова // Новые слова и словари новых слов / [отв. ред. Н. З. Котелова]. – Ленинград : Наука, 1978. – 183 с.
39. Кравчук Л. В. Побутові окказіоналізми в текстах засобів масової інформації / Л. В. Кравчук // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : науковий збірник. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2012. – Вип. IX. – С. 81–87.
40. Куценко В. Проблема класифікації іменникових юкстапозитів (на матеріалі української преси) / В. Куценко // Мовознавчі дослідження : [зб. наук. праць]. – Донецьк : ДонДУ, 2000. – С. 82–89.
41. Лопатин В. В. Рождение слова. Неологизмы и окказиональные образования / В. В. Лопатин. – М. : Наука, 1973. – 151 с.
42. Лыков А. Г. Современная русская лексикология: Русское окказиональное слово / А. Г. Лыков. – М. : Высшая школа, 1976. – 120 с.
43. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки XX століття) : автореф. дис. ... канд. філол.

- наук: 10.02.01 / Д. В. Мазурик. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2002. – 21 с.
44. Максимчук В. В. Лексичні новотвори поетів Рівненщини середини ХХ – початку ХХІ сторіч : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / В. В. Максимчук. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – 20 с.
45. Мариненко П. І. Лексичні новотвори в сучасній іспанській мові: структурний та семантичний аспекти : автореф. дис. ... к. філол. наук : 10.02.05 / П. І. Мариненко. – Київ : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2006. – 20 с.
46. Метликина Л. С. Окказиональное словотворчество в прозе Б. А. Пильняка : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Л. С. Метликина. – М. : Гос. ин-т русского языка им. А. С. Пушкина, 2010. – 247 с.
47. Ми і вона. Антологія одинадцяти поеток : антологія / [Олена Галета, Олена Гусейнова, Маріанна Кіяновська та ін.]. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2005. – 128 с.
48. Миськевич Г. И. Новые слова, их принятие и нормативная оценка (проблема новых слов в культурно-речевом аспекте) / Г. И. Миськевич, Л. К. Чельцова // Актуальные проблемы культуры речи. – М. : Наука, 1970. – С. 243–276.
49. Мойсієнко А. К. Віршовий текст як динамічна структура (зі спостережень над поезикою Яра Славутича) / А. К. Мойсієнко // Мовознавство. – 2002. – № 2–3. – С. 3–9.
50. Огієнко І. Смілі новотвори сучасних письменників / І. Огієнко. – Рідна мова. – 1939. – Ч. 7–8. – С. 333–338.
51. Огієнко І. І. Історія української літературної мови / І. Огієнко. – Київ : Либідь, 1995. – 294 с.
52. Плотникова Л. И. Словотворчество как феномен языковой личности: Порождение, функционирование, узуализация нового слова : автореф.

- дисс. ... доктора філол. наук : 10.02.01 / Л. И. Плотникова. – Белгород : Белгородский гос. ун-т, 2004. – 42 с.
53. Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова / М. Я. Плющ та ін. – Київ : Вища школа, 1997. – 429 с.
54. Пустовіт Л. О. Оказіоналізм / Л. О. Пустовіт, Н. Ф. Клименко // Українська мова : Енциклопедія. – 2-е вид., випр. і доп. – Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004.
55. Пустовіт Л. О. Словник української поезії ХХ століття (семантико-функціональний аспект) : автореф. дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01 / Л. О. Пустовіт. – Київ : Інститут української мови НАН України, 1993. – 37 с.
56. Ревзина О. Г. Поэтика окказионального слова / О. Г. Ревзина // Язык как творчество : сб. статей к 70-летию В. П. Григорьева. – М. : Институт русского языка РАН, 1996. – С. 303–308.
57. Русанівський В. М. Українська грамати́ка / В. М. Русанівський, М. А. Жовтобрюх, К. Г. Городенська ; відп. ред. В. М. Русанівський. – Київ : Наук. думка, 1986. – 360 с.
58. Савка М. Алогізми і парадокси чи шляхи чіткої логіки / М. Савка // Молода нація – Київ, 1998.
59. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
60. Словотвір сучасної української літературної мови / за ред. М. А. Жовтобрюха. – Київ : Наук. думка, 1979. – 406 с.
61. Сологуб Н. М. Мовний портрет Яра Славутича / Н. М. Сологуб. – Київ : Дніпро; Вінніпег : Українська Вільна Академія Наук, 1999. – 152 с.
62. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : автореф. дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01 / О. А. Стишов. – Київ : НАН України; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 2003. – 35 с.

63. Стишов О. А. Префіксальні іменні новотвори в сучасних українській та іспанській мовах / О. А. Стишов // Дослідження з лексикології і граматики української мови : збірник наукових праць / Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – Вип. 6. – С. 159–167.
64. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : [монографія] / О. А. Стишов. – Київ : Вид. центр КНЛУ, 2003. – 388 с.
65. Стратулат Н. В. Семантична неологізація як спосіб збагачення словникового складу української мови / Н. В. Стратулат // Мовознавство. – 2007. – № 3. – С. 69–77.
66. Томашевский Б. В. Теория литературы. Поэтика / Б. В. Томашевский. – М. : Аспект Пресс, 1996. – 334 с.
67. Українська еміграційна преса у Чехословацькій Республіці (20–30-ті рр. 20 ст.): історико-бібліографічне дослідження / Мар'яна Савка ; наук. ред. М. М. Романюк ; НАН України ; Львівська наук. б-ка ім. В. Стефаника ; Науково-дослідний центр періодики. – Львів, 2002. – 308 с. – (Українська періодика за кордоном).
68. Флоря А. В. К вопросу о русской неологии [Електронний ресурс] / А. В. Флоря // Вестник Оренбургского государственного университета. – 2000. – № 2. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/v/k-voprosu-o-russkoy-neologii>
69. Шанский Н. М. Неологизмы / Н. М. Шанский // Лексикология современного русского языка : пособие для студентов пед. ин-тов. – М. : Просвещение, 1964. – С. 156–157.
70. Шанский Н. М. Очерки по русскому словообразованию и лексикологии : [монография] / Н. М. Шанский. – М. : Гос. учебнопедагогическое изд-во Министерства просвещения РСФСР, 1959. – 245 с.

- 71.Юрчук Л. А. Суфіксальний дієслівний словотвір / Л. А. Юрчук // Словотвір сучасної української літературної мови / [відп. ред. М. А. Жовтобрюх]. – К. : Наук. думка, 1979. – С. 171–210.
- 72.Юрченко Т. Г. Оказіоналізми у творчості Павла Загребельного: структурно-семантичний і стилістичний аспекти : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / Т. Г. Юрченко. – К., 2003. – 284 с.

Джерела:

1. Кіяновська М. До Ер [Електронний ресурс] / М. Кіяновська. – Режим доступу : <https://www.litmir.me/br/?b=244045>
2. Кіяновська М. Інкарнація [Електронний ресурс] / М. Кіяновська. – Режим доступу : <http://poetry.uazone.net/kijanovska/>
3. Кіяновська М. Листи з Литви / Листи зі Львова: / М. Кіяновська, М. Савка. – Львів. : Видавництво Старого Лева, 2016. – 144 с.
4. Кіяновська М. Парк Праксителя [Електронний ресурс] / М. Кіяновська. – Режим доступу : <http://poetyka.uazone.net/kijanovska/index.html>
5. Кіяновська М. Поезії [Електронний ресурс] / М. Кіяновська. – Режим доступу : <http://maysterni.com/user.php?id=141&t=1>
6. Мельник Л. Поезії [Електронний ресурс] / Л. Мельник – Режим доступу : <http://poetyka.uazone.net/lmelnyk/>
7. Савка М. Малюнки на камені [Електронний ресурс] / М. Савка. – Режим доступу : <http://poetry.uazone.net/savka/>
8. Савка М. Поезії [Електронний ресурс] / М. Савка. – Режим доступу: <http://maysterni.com/user.php?id=120&t=1>
9. Савка М. Поезії [Електронний ресурс] / М/ Савка. – Режим доступу: <https://tanamala.livejournal.com/18342.html>
10. Савка М. Пора плодів і квітів : збірка віршів / М. Савка. – Львів. : Видавництво Старого Лева, 2014. – 367 с.
11. Сад В. Поезії [Електронний ресурс] / В. Сад. – Режим доступу : <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=sad&page=sad06>

